

გენერალი

სოციალდემოკრატიული პოლიტიკური, ეკონომიური
და ლიტერატურული ჟურნალი.

კვირა 13 ნოემბერი
1927 წ.

რედაქცია და კანტორა
რუსთაველის პრისბეკი, № 22, ოთახი 20. ტელ. № 23—87
ლია ცვილე დღე, გარდა კერა-ტუნისა, დღის 9 საათამდე.

№ 43

ჟურნალის შინაარსი

ჩვენი მომავალი—ივ. გამბარელი; ოქტომბრის აღვი-
ლო ისტორიაში—გ. ლიავა; რა სურს ემიგრაციას—ლიო
შენგელია; ყოფ. მენშევიკთა შორის მომუშავე განყოფი-
ლება და მისი დაარსების წინაშეაჩივრებული პირობები—ალ-
ნელაძე; ოქტომბრის ზეიმი თბილისში—უპარტიო; აბრძო-

ლის რედაქციას—ყარობი; პოლიტიკური მომხილვა—კ.
კეიშელი; საქართველოს სახლბო მუშურება—ი. ნარსია
საქართველო კვებებში —ზ. ჩახვაძე; ყოფილ მენშევიკ
და სხვა სოც. პარტიებში შემავალ ქალთა კრება—დ.ფ.
სწრე; წერილი პრეზენციდან.

ჩვენი მომავალი

ავილოთ კერძო ოჯახი. თუ ის არასდროს არ აშხა-
ლებს და არაფერი აქვს გასასიცილი, სხვაზე უნდა იცოს და-
მოკიდებული, თორემ ვერ იარსებებს.

ცოქათ ის ჰქვინს რაიმე ღირებულებას მაგარმ არ
ჰყოფინს; მაშინ ის ვარდება ვალში, ელს ვალი ემატება
და შინაც სხვაზე დამოკიდებული ჰქდება.

იგივე ითქვამს მიწის ვაჭარს, მოკლს სხვებზე ფოხს.
თუ ვერ ვერასდროს აშხალებს ვაჭარებთან ღირებუ-
ლებას ვერა ჰქვინს მისი დამოუკიდებლობა ცალიერი
მოიხევენება იქნება; მისი სახეობის ის ვერც მას არჩენს,
საქონელს აწვდის.

შესაძლებელია თუ არა ჩვენ ღირებულებას, მაგარმ
მის მოთხოვნილებას ის ვერა დაკმაყოფილებდეს. თუ ვერ
ვაქვს საქონელი დასაყიდად ახარზე, მაგარმ ვაცილები
ჩემი შემოქმედებისათვის ვალანდება, მას უჩნდება
ეკონომიური ბატონი და ამგვარად მისი დამოუკიდებლო-
ბა უშინააზროს საწყაით იქცევა.

ვაჭარობის კერძო წყობილება შექნას მანქანებით,
ელექტრომანქანებით წარმოება. თუ როგორღე ვერ არ
მოხილეთ ასეთი წარმოების შემწეა, ის აბოლეტლად მოე-
ქმნება კანტონისტური სახელმწიფოთა ვაგლის ქვეშ და
ასევე ვერა ვადაიქცევა იმის კალიონით.

ეკონომიურად დამორჩილება ბოლის და ბოლის ნი-
შნის პოლიტიკურად დამორჩილებასაც; თუ ვერ ეკონო-
მიურად და ბოლის თავისუფალი; პოლიტიკურადაც ვერ
მოეწყობა ის თავისი სურვილის თანახმად; მან უნდა გაუ-
წიროს მანქანით თავისი ეკონომიური ბატონის ახრისაღმა
სახელმწიფოს.

სიკან ცხადია შემდეგ საანაზო კემშარიტკისა: თუ
მოვიღებ ვერს უნდა შეინარჩუნოს და განამტკიცოს თა-
ვის პოლიტიკური დამოუკიდებლობა, ის უნდა აღორ-
ბდეს და მომარტრეს ეკონომიურად, მან უნდა შექმნას
სხვიერი წარმოება;

რა გააკეთა ამ მხრივ საქართველოს მენშევიკურმა
მთავრობამ?

ეკონომიური.
მას უნდოდა დემოკრატიული რესპუბლიკის საფუძ-

ვლზევე საქართველოს დამოუკიდებლობის აღწენება, მაგ-
არმ ხელთ არა ჰქონდა არავითარი ეკონომიური საშუა-
ლება.

თბილისი პარტო საქართველოს დედა ქალაქი კი არ
ყოფიდა როსი, ის იყო შუაგული შილო კავკასიისა და
ამიტომ აუარებელი სიმდიდრე იყო შოგ თავმოყრილი.
ჩვენს პატარა რესპუბლიკას ეს სიმდიდრე დიდ დანაშაუ-
ბას გაუწევდა პირველ ხანებში ეკონომიური აღორძი-
ნების გზაზე, მაგარმ ის ჩვენ ვერ მოვიხმარეთ, გავუღლი-
ვეთ და ბოლოს დაგვიჩიო ბონების საბეჭდო მანქანებს
აზარა.

უკანასკნელ ხანებში როდესაც სასწრაფარეთიდან
დაბრუნებული უჩინასთა მინისტრია კანდელაკი ახალი
უჩინის თხოვნით შემოვიდა დამუშავებულ კრებაში, მან
განაცხადა; ეს იქნება უკანასკნელი ემისია და ამის შემ-
დეგ ჩვენ გადავალთ მასდღეო ვალიტაზეო. სინამდვი-
ლეში მწარედ დასინჯა მინისტრის და სწორეთ ვერა თვის
შემდეგ ის იძულებული იყო, ახალი ემისია გამოეთხოვა.

რისთვის იყო უჩინასთა მინისტრი სასწრაფარეთი-
საქართველოს ეკონომიური აღორძინების მოსაწყუ-
ბად. მან აღიარებელი მოგვარებებდა; ყველა წყარო
ამოწურული იყო. მინისტრი გავგზანეთ სასწრაფარეთ
და თან გავტანეთ შილო ჩვენი იმედები. მან გაანაღდა
ეს იმედები და მოგვიტანა ორი ხელშეკრულება — ერთი
იტალიასთან, მეორე ფრანგებთან.

იტალიას ჩვენ ვაღვივეთ ორმოცი ულთი ტყვარჩე-
ლის ქუანახორის და ფრანგებს კიღვე მებარეშეშეშობა
მოწყობას ჩვენში.

მთამ შობა თავი!

ბურჟუაზიული ეგრობა ჩვენ არასდროს არ მოგვეცე-
მა, რადგანაც ცხადია იყო მისი განზრახვა; საქართველოს
დაცავსევა თავის კალიონით.

რადგანაც ჩვენ, ჩვენ ეკონომიურად ეგრობის ბურ-
ჟუაზიის კანკაზე ვერ გავცემოდით, ჩვენი დამოუკი-
დებლობა ქვეშავე იყო დაწერილი. ამიტომაც ულთო
ობდენ ჩვენში თავისუფლად ხან გუამანელები, ხან ინე-
ლისლები.

დონკრესმა უკვე ორი თვის შემდეგ განუცხდა კო-
ლიდაიას შთაფრობაზე მე ახლა უნდა ცახხობი ჩემს მთავ-
რობას ჩემე ახრი თქვენი მუშაობის შესახებ და წინდაწინ-
ნე გიგზადებთ, რომ ჩემი ახრი თქვენივის სასარგებლო
არ იქნება, თუ ან ამას და ამას არ შევიღებთო. ჩვენი
ქვეყნულქით მისი სურვილის ასრულებას, რომ ვილქელ-
ვის მთავრობას მოეწონებოდით. ეს ჩემ ახრია ჩარევაა
ჩვენი წინააღმდეგობა და ჩაღ იქნებოდა შემდეგ, მე-
ჩვენსებებს რომ ჩვენი და ცადოდა?

იგლისელები რომ ყოველ ნაბიჯზე ფეხქვეშ სთელა-
ოდენ ჩვენს და მოუკიდებლობასაც, თავმჯიყარობასაც,
რის გამო სილიბიტრო ჯილბაძემ ერთხელ გულისწყრო-
მით წამოიხიბა: ანთ ისეც ნიკოლოზი გვირგვინაო.

როდესაც რუსეთში სამეფოლყო ომი გრავინავდა,
ჩვენი საერთო ახრი იყო ასეთი: ბოლშევიკთა არსებო-
ბენ სამეფოლყო ომის წყალბობის; თუ ეს ომი გათავდა,
ბოლშევიკები სამს თვის ვერ იარბებებო. ასეთს ახრს
დაუინებოთ აგრცლებდა მენშევიკური პრესა.

სამეფოლყო ომი ჩაბარდა ისტორიას, ჩვენ უკვე ვი-
დღესაცწალეთ კომუნისტური რეჟიმის ათი წლის თავი
და რას ვეუბნებო? კომუნისტური რეჟიმმა მთავრობამ გაჩაღ
უღღესი სადღმწინებლო მუშაობა საკუთარის ძალღონით
მეორობის დაუბმარებლად.

საქართველოს ნაშღიღ დამოუკიდებლობას ახლა ცე-
რება მტკიცე ნადაგი, ჩაგანაც ვე დამოუკიდებლობა
შენღება ეკონომიურ აღორძინებაზე.

ბერი ჩვენიში პიროვნულად დღეს გაჭირვებას განი-
ცდეს; ასეთია კანონი რევილიტაციის: ზოგს ამაღლებს,
ზოგს დადაბლებს, ზოგს დაღღებას, ზოგს იხსნის. ზოგს
გაუღებლებს, დაამწებს, სხვას გაბანტებებს, გააღღ-
ღობს — ყოველივე ეს წარმავალია და მომავლის არ ახა-
სიათებს.

ჩვენი ერისა და ქვეყნის მომავალი იქნდება მთელ
რაც ეკონომიური ღონისძიებით, რომელიც მტკიცეთა და
გაბედულად ახსორცილებს ჩვენი მოქრობა.

ჩვენი აუარბებელი ვგრწოდებდებოთ თეთრი ნახში-
რი ანუ ღღეჭტობის ინტრიათა. ამ ენტრიათა გამოყენებას
შუღმლია ძირიანდენიდავად შესცვალოს ჩვენი ქვეყნის
ეკონომიური მღღმარება.

მხოლოდ კომუნისტური მთავრობა შეუღდა ამ ენტრ-
იის მეტად მღღვარად ამოარავებას და მთელი ჩვენი ქვე-
ყანა მოიღინება მალე პიღრა — ეღღჭტობის საღღურებით.
ზავსი რომ დაიწყეს, ძალიან ბერი დამცინავად იღი

მებოდა: არასფერი არ გამოვა, ტყუელა ფულსა ზღღსა-
გამენო.

თქონა ზავისს გვერღში ამოღღება რიონშესი და მა-
შინ შესაღღებლო განღება რკინის გზის მოქრობის გაღღ-
ყენა ეღღმტრიაზე.

სულ მოღღ დღროში ამუშავდა ჩვენიში აბრეშუვის
საქოი ქაბანა, მადღსა, ცემენტსა, პირიტსა, კონ-
სტრუქციას, ხღღის საშრობი. მალე გვექნება შაქრის ქარბა-
ნა, საკუთარი შაქარი, ქაღალღის ფაბრიკა და საკუთარი
ქაღალღი.

ღიღი ენტრია და თანხა იხარჯება ღღეს საბრღე-
დის ნავთის კვღველბობაზე და თუ მართლა აღორძინ-
ება ჩვენიში საქმა რაღღონობის ნავთი, ამას ექნება უღღიღ-
ღი მნიშვნეღობა ჩვენი ეკონომიური აღორძინებასთვის.

ყოველწლოურად საქმაღღ დღიღ თანხა არის გაღღ-
ებლო ჩვენი ქვეყანაში მსბვილი წარბოების შესაქმნე-
ლად და ათი წლის განმავლობაში საკარგიელო მოღღნი-
ლი იქნება ქარბნობთა და ფაბრიკებოთ.

ჩვენი ეღღობის სიღარიბის ერთ-ერთი მიზეზი ის
არის, რომ სამეურნეო კონღანს ის მოკლებულია, მაქმ-
ნის მღღურებობას არ შეედა და ბევრანს მიწა არ ირ-
ყვება.

მთავრობა მტკიცედ შეუღდა სამეურნეო კონღის გა-
გრცლებას, მანქანების შემოღობებს და სარწყვი არბე-
ბის გაყანას, ჩვენიმა გღღმა მხოლოდ დღეს დაინახა, თუ
რა არის ტრაქტორი. უღღიღის მნიშვნეღობა აქტს ჩვენი
ხაღღის როგორც გაჯანსაღებაში, ისე ეკონომიურად აღ-
ორძინებაში შვი ზღღის ნაპირს ჰოიბების ამოწრობას.

მაღარია მღღრის აღღება ჩვენი მშრომელ ხღღსა გა-
რღა იმისა, რომ ჰოიბების ამოწრობა ლახავის ჩახსენის
ამ სენს, მოგვეცემს 150 ათას ღღსტრნა საღღეგოლი მიწა,
აქ განეთარღება რეთის მზარათ უმაღღესი მეურნეობა,
მეორეს მხრით დასახღება უმრწამელო გღღებობა.

ის საღღმწინებლო მუშაობა, რომელიც დღეს ჩვენიში
სწარმოებს, სრული თავღებით ქარბობთა ერთიანობე-
ური კითღილიობობისა და დამოუკიდებლობის კანონი-
მზინ ჩვენი, მე არ გიარჩეთ თვეწს სიყვარულს ახ-
ღობღლისას; მე გიარჩეთ თვეწს სიყვარულს შორიღო-
ღისას, ამბობს ზარბუსტრია.

ესაც უყვარს ჩვენი ერის მომავალი, ის უსათუოდ
იტყვის, რომ დღეს საპარტეღლოლი კოღიდის მნიშვნეღ-
ობის მღღარიი საღღმწინებლო მუშაობა სწარმოებო.

ი. გ. გიბა.თღღი.

ოქტომბრის აზღილი ისტორიაში

ოქტომბრის გრევილიტაციის ათი წლის თავი დღი
ღღდა და დღღ დღღი დარბაძე ზღღდა სოვილიზმის და კა-
პიტალიზმის ისტორიაში.

ოქტომბრის რევილიტაციის დღის მზავებას მხოლოდ
ორი თარიღია ახალ ისტორიაში. ესენია: საფრანგეთის დი-
ღღ ერვილიტაციის დასაწყისი და შუღღდ პარიზის კომუნის
გამარჯვების დღე 18 მაიტი 1871 წლისა.

პირველად მთელი ევროპა შესძრა და მისმა მღღვარმა
ტღღელმა ზღღეთის თვათამბობებლაც კი შეაქანა
(1825 წ.-ღღგანობისტების განხორღება) მერიო კი პირველ-
ად ამბოროთა კომუნისზმის დღროს. წამაიგნა მისი ლო-
ზუნღები და თავზარი დასცა მთელი ევროპის ბურჟუაზიას.
უკანასკნელის გაბოროტებას საზღღიერი არ ქნინდა და კომ-
უნის წინააღღდე ისეთი შეღროეგებლი მტრეზიც კი შე-
თანხდენდ, როგორც ივენი საფრანგეთის და გერმანუი
მღღღებულთა კლასები და მათი გუღის მესაღღღღღენი—
ტრეიერი და ბსმარკი. პარიზის კომუნა სისხლში ჩაღღრგეს.

მავრამ ის უღღდად გამოღდა და მთელი მსოფღღოსი შეღნი-
ღღი პრიღღღარობა ღღღენად პატივისცემით იგონება
მის თავჯანწორულს, მავრამ რიონანტულ გმირებს.
კომუნა აღსდა ოქტომბრის სახით.
ქსამე უღღღენი დღტა, ისტორიაში არის 25 ოქტომ-

ბერი (7 ნოემბერი). მას ორივესთან აქტს მზავსება. პირ-
ველს მოგვეჩვენებს იგი თავისი სიმძღვარით, მტკიცე ნების
ყოფით და თუ გნებავთ, თვალწინდენილი სიგინობისა და
მრავალ მიღღინ ადამიანთა თავის გაღღვის ქვეშ მოქმე-
დით, მეროვს კი—თავის ლოზუნგებებით და მაშინაღღებლო
იმეუღსობით. მავრამ ამავე დღროს 25 ოქტომბერი ორივესა-
გან ბვეითი განიარჩევა. პირველმა დააჯანინა ბურჟუზუო-
ლი წესწყობიღება, განამტკიცა კერბო საკუთრების კულ-
ტი და დამაყარა მხოლოდ ბურჟუაზიული თანსწრობა.

ოქტომბერი კი სრული უფროეგობა ბურჟუაზული წეს-
წყობიღების, — ეგრბო საკუთრების პრინციპებისა; ის ის-
წარავებს დამაყარის ნაშღღებო, რევილით თანსწრობა.

საფრანგეთის დღღდა ჩვევილიტაციამ განამტკიცა კლე-
სობრივი საზოგადოება, ოქტომბერმა კი გაანადგურა კლე-
ტისიტური საზოგადოებაში გაბატონებულთა კლასები, და
პროღღტარიატის ტღტატურით შეუღდა სოვილიზმის გან-
ხორციელებას საქმეს.

ამიერად, როგორც მიხნებით, ის პრეტქუელი შეღღ-
გებით ეს ორი რევილიტაცია ძღღიერ დამარბებული არიან
ერთმანეთს.

ამ მხრით, როგორც ესთქეით, სულ სხვა დამარბულ
ბულბება პარიზის კომუნისა და ოქტომბრის შორის.

ასინი ერთი იდეთი, ერთი ლოზუნგითი მოგვევლინენ. მაგრამ მზგავსებო ამითვე თავებდა. პარზის კომუნამ არა თუ ვერ შესსლო თათი ლოზუნგების ხორცის შესხამა, მან იერ შესსლო ისე სპქინათი, მტკიცეთ და ვახედლოთი მან შედლობდა ამ ლოზუნგების განხორციელებას, როგორც ეს მოეთხოვებოდა ნაზუნგ რეკოლიუციონერებს. ეს არ არის მისი დანამშული. ეს იყო მისი უბედურება, რაც აისხნდა პროლეტარიატის მოუშლადებლობით, მისი შეუკავშირებლობით და ხელმძღვანელთა რომანტიზმით. კომუნის მთავარი უბედურება ის იყო, რომ მან რეკოლიუციონერი ვერ გაატარა რეკოლიუციონური მეთოდები, მტერს ვერ შეხნდა მტრულად და ისეთი გულგრაყილი ჰუმანიზორბა და გულჩვილობა გამოიჩინა, რომ ბოლოს თვით შეიქნა ამ გულგრაყილობის მსხვერპლი.

სულ სხვა გამოიდა ამ მხრით ოქტომბერი. მან პირველი დღიდანვე ისეთი მტკიცე ნება, თავდაწყობა და გამბედაობა გამოიჩინა, რომ ერთხელ ცხოვრების სათავეში მოყოლოლი ვერაინ და ვერაფერმა ძალამ ვერ შეარყია. მართალია, მისი ბრძოლის მეთოდები სასტიკი იყო და სასტიკადვე რჩება დღესაც, მაგრამ დღევანდელი ერთი წუთით, რომ ბევრ ჩვენგანს ამ ჩარხის ტრიალში მშვევა ტყვივლები მოგიაყვანა, ისე ჩაუღვქვრდეთ და ესთქევა: შეძლია თუ არა მის არ ყოფილიყო სასტიკი, თუ გამარჯვება უნდოდა?

ისეთი ბრძოლის კანონი, როგორც დღევანე ოქტომბერმა, უბრალოა— გამარჯვება ან სიკვდილი...

ოქტომბრემ გამოიყენა ისტორიის ყველა გავებითლები. მან გამოიყენა, როგორც პარზის კომუნის, ისე თვით რუსეთის თებერვლის რეკოლიუციონის თავსაჩინო გავებითლები, გამოიყენა აგრეთვე საფრანგეთის დიდი რევოლიუციონის გამოცდილებაც; პირველის მგავლობიდან მან გაისხნა, თუ როგორ არ უნდა აწარმოებო რეკოლიუციონი, მეორესაგან—თუ როგორ არ უნდა მართო სახელმწიფო და მესამისაგან თუ როგორის მტკიცე ნებით და გამბედულებით უნდა მოქმედებო.

მით უნდა მოქმედებდეს რეკოლიუციონის მეთაური და ხელმძღვანელი ძალია და ყოველივე ანან, ფოლადისებურ მტერს ცუდ პარტიული ხელმძღვანელობასთან ერთად, მანიჭა მტერს უშავალითი გამარჯვება. რა თქმა უნდა, ბევრი ხალხს მტერს შემწყობი პირაობებიც იყო, მაგრამ რეკოლიუციონის მსვლელობაში გადაწყვეტილება მოხსენებულმა გაიმარჯვებამ ითამაშა.

და, აი, 7 ნოემბერს მან იღლისსწავლა თავის გამარჯვების ათი წლის თავი. ეს კი ისეთი უშავალითი მოვლენაა, რომ თვით ეს დღეც — პროლეტარული დიქტატურის ათი წლის არსებობა—არის უდღესი მიღწევა. ეს უნდა ითქვას გულგრაყილად და ანს უნდა დადგმტრით ისიც, რომ 25 ოქტომბრის სახელმწიფოებრივმა გამოსატყულებამ—სამ პოლია ხელისუფლებამ, არა მარტო მოწინააღმდეგეთაის დინკურ ბრძოლაში გამარჯვებით და ძველის დანგრავით ისახელა თავი, არამედ შემოქმედების უნარიანობაც გამოიჩინა. ადლო ათელ ცხოვრებამ, მაგრამ მის მახინჯალით კი არ გამხდინა, პირიქით, იგი გადაყვას ახალ რუსულს, მეურნეობის სტიქურ პროცესებს უპირობლეს გვეგების ხელმძღვანელობას და მით აფართოვებს სოციალიზმის მუხას და ახალბეგებს მის განხორციელებას. ყველაზედ უფრო ამას ადასტურებს ზისი მიღწევები სამეურნეო ფორმულაში.

სავითა ოქტომბერი. ეს უნდა ითქვას მისი ათი წლის თავზე, რაც უნდა მოულოდნელი არ ყოფილიყოს ის ჩვენთვის მისი მოვლენის დროს და რა გინდ მშვევა ტყვივლები არ მოყვენებო ჩვენთვის წარსულში. ამას ვერ წაართმებს მას ვერც მტერი და ვერც მოყვარე, თუნდაც რომ ბევრი შეცდომებიც უპოვებო ვერბო საყენებელი.

ამითიას ეს დღე დაიდა და თუ პარზის კომუნის დღესასწაული იყო სოციალიზმის განხორციელებასათვის მოწოდების დღე, 25 ოქტომბრის დღე გადაქცევა სოციალიზმის გამარჯვების დასაწყისის მოგონების დღედ.

6. კლიავი.

რას უნდა ვეძებო

6.

ამოცანი იმპროვიზაციული

არსებობს ასეთი არაკი. ერთხელ დამეურას არაკი შეხვდა. სწორედ შენ გმეტყვი.—უთხრა დამეურას არაკი.—სამინჯალ მშობა, უნდა შეგქამო, ხომ იცი. მე ფრინველთა მეფე ვარა.

აბა რას ბრძანებ, ბატონო. მე სადაურა ფრინველი ვარ. მე ცხოველი ვარ, ხომ შენც მაჩვენ როგორ დავდებო. არჩევდა ახედ-დახედ დამეურას; თავი ჩაქანდა და უთხრა:—კარგი, ასე იყოს, მიუტყვია შენთვის სიცოცხლე, გასწიო.

გადარბა სიკვდილს დაეურა, მაგრამ მაღე ისეც წაიყვანა ახალ საფრთხეს: მას ლომი შეხვდა და უთხრა:—აბა, მივიდა შენი ბოსარული. მე ცხოველია მეფე ვარ, ჩემი ლეკვა უნდა გახდოი.—აქცაილა დაეურა, არ იცოდა რა ექნა, ბოლოს მოღივდა წამოაღმდულულა: ბატონო, მე... მე... ფრინველი ვარ. ცხოველი არა ვარა, ამნაირად დამეურა მეორეჯერაც სიკვდილს გადაურა...

სწორედ ლომთან პოლიტიკას აწარმოებდა და დღესაც აწარმოებს ქართლის მენშევიზმი; ის ოპორტიონისტი, ერთით ის გზინება მეორე ინტერნაციონალის, მეორეთი—ერთა ლეკა.

მეჩვენებლბს ალბათ ასსოვი მენშევიტების განცხადება ბათუმში სადაც ისინი იმპროვიზატებს არჩევენებლბს: ჩვენ სოციალისტები არა ვარა, რად არ გვენდობთო. რავე ანტანტს ჯარები სპარტელეოში პირველად შემოიდა მენშევიტებმა განცხადებ: ჩვენ არც ვაგებენია, არც გვემინათა.— ესე იგი ცდილობდენ ის ანარი განმტკიცებინა, რომ სპარტელეოში ისეთივე წესწყობილება, როგორიც ანტანტს ქვეყნებში და მასასადამე.

ასლად მისულ ძალას რებრესული პოლიტიკისათვის არავითარი დასაცორებელი საფითი არა აქვსო.

იმევე ვერას სოციალისტური ინტერნაციონალსაც ერთგულებას ვეცებოდენ. ქართველ მენშევიზმს დროამდე მოხინჯებულად ეკორა ხელში ორი დროშა: წითელი—მუშების მასშობობა და სოციალისტური ინტერნაციონალის წინაშე სინდისის გასაშქრნა, სამეორეა—ერის გასაბოლად და ბურჟუაზიულ კანკერებისათან შესათვისებლად, სათანამშრომლოდ.

იმპროვიზატებთან ის უფარ აცხადებდა სოციალიზმს, სოციალისტებთან იმპროვიზატებზე. ასე იყო წინდ, ასეა დღესაც. როგორც სოციალისტი, ის შედის მეორე ინტერნაციონალში. ეწევა მის გავლენის ქვეშ მეოფე წრეების წინაშე უდღესი ავტაკიას საბოლოა ხელისუფლების წინააღმდეგ როგორც „მთავარბა“ ის მისი ექვრობის და ამერიკის იმპროვიზატებთან, მთავარ იღებს დირიქტივებს. დამბარებას, ასრულებს მათი აგენტის ბოლო.

ერთი სიტყვით, ეწევა „ვართო მოღვაწეობას“.

ასეთი დამეურას პოლიტიკა, რომელსაც ქართველი მენშევიზმი მისდევს, მხოლოდ მოყვანილი არათან შენარბობა. აქ არის დღეი განსხვავება, სახელდობრ ის, რომ დამეურა თავის პოლიტიკით სიკვდილისაგან თავი გადაიარინა, ხოლო მენშევიზმი ეს ვერ შესსლო.

მეორე ინტერნაციონალის პროცესორებმა მან ვერ უშველა. იმპროვიზატებმა მისთვის დღესადელ მომენტში ხელი დიანანს. სანკოებმა არ ტრიალებს— იმ შედგეი იმ ბრძნული პოლიტიკას, რომელსაც ჩვენში ყორიანია—ჩამიშველი აწარმოებდენ.

ცხოვრების მიერ ამ გაბათილებულ პოლიტიკას დღესაც განაგრძობენ უკრძლია — რამიშვილი. ისინი ეძებენ ახალ-ახალ მოკავშირეებს, ქინან სხვადასხვა ბლოკებსა და პოლიტიკურ კომისიონებს. განსაკუთრებით შეიძლება მათი კავშირი მეორე ინტერნაციონალისა და საქართველოს საქმედში.

მისი ავტორიტეტითა და იმდენი არაერთი მოქალაქე გაუბრუნებით მენშევიტებს, არა ერთი ქართველი გადაუცდებიან მათ სწორ ზღვან. ამიტომ საჭიროა შევხედოთ ამ მოკლე მეორე ინტერნაციონალის როლზე საქართველოს საქმედში.

პირველი ინტერნაციონალი ნამავია, რომელიც მენშევიტებს გადადგის საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ მეორე ინტერნაციონალთან დასაბამლებული იყო მათი ცნობილი „მინიმალური მეორე ინტერნაციონალის“, სადაც ისინი, სხვათა შორის, კმაყოფილებას გამოსთქვამდა ვილკელის გარეგნის ყოფაცქვეით საქართველოში. შემდეგ ვაგუანდო იქნა ევროპაში საფარგებო დღევანდელი მეორე ინტერნაციონალთან ერთგულების დასაპირბობად. ამ წყურთიელი შეცვლა საქართველოს სოციალზმის წარმომადგენლების მონაბოლია მენშევიტებისთვის უსრულველყო. ჩვენ ვართ, და ჩვენი აზარალი—თვითკაცება ის თავდაობდებით მეორე ინტერნაციონალს და საქართველოდან წარმოამდგენლობას მხოლოდ თავის პარტიისთვის მოითხოვდა.

პოლოს, დიდი ბრძოლის შემდეგ, მეორე ინტერნაციონალის საქართველოდან მოიკალათა ორმა პარტიამ, რა თქმა უნდა, ყველაზე „სოციალისტურმა“—მენშევიტებმა და ფედერალისტებმა.— და დაიწყო მუშაობა საქართველოს დამოუკიდებლობის სისარგებლოთ, მის სო-

პულიარზაციისა და დაცვისთვის. ასლა არ იკითხავია როგორ შეხედენ საქართველოს დამოუკიდებლობას ევროპის სოციალისტებს? მათ გაგონებაც არ უნდაღიათ ამაზე—თუ თქვენ სოციალისტები ხართ, სოციალისტურ რევოლუციას რად გაეცქიეთ!—უხანებოდენ საქართველოს დღევანდელი ევროპის სოციალზმის ყველაზე სალი და რევოლუციონური წარმომადგენლები.

მენშევიტებს უდიდესი მიღწევა იყო, როცა 1920 წელს საქართველოში ჩამავდა ევროპიდან მეორე ინტერნაციონალის დღევანდელი, რომელიც შედიოდა: მაკაონიალი, ვანდერველი, გეგენსონი, ტომ-მოუ, რენი-დელი, დემბურკი და სხვები. ვაიპარათა დიდი ზემი; მიტნებებს; წარმოთქვა მთავალი სიტყვა გულითადად მგებარების და დემოკრატიის და სოციალზმის ერთგულების შესახებ და სხვ.

რა იყო მიზანი მეორე ინტერნაციონალის ბელადთა ვიზიტის? მიზანი მკაფიო და გარკვეული იყო. ეს იყო დემონსტრაცია დემოკრატიული სოციალზმის მიღწევისა და განამარჯვების; ამ იყო დამარდაპირება ორი სისტემის; დემოკრატიული სოციალზმის სისტემა ამ დაუპირდაპირდა საბჭოთა სისტემის. შედარება სურათობა: განადგურებელი, მწიგარ — ტიტველი რუსეთი საბჭოთა სისტემით და კოჭქია საქართველო დამოუკიდებლად და თავისუფლად — სოციალზმისაგან დემოკრატიული გზით მიმავალი—ა აზრი მეორე ინტერნაციონალს მშვილობაში სასწულეთი დემონსტრაციისა, ია რას ეუცნებოდა ის მსოფლიოს მუშათა კლასს, თავის გასტროლი საქართველოში.

ღეო შეხველაია.

უფოლ გავსავიოთა შორის მოგუშავა გავსოვილავა და მიიი დაბრსიპის წინასწარი პიროვები

1925 წ. ოქტომბრის 9—12 დასასრული თავის მოღვაწეობა ვერდ წოდებულმა „მუშათა კომისიამ“. ჯერ კიდევ 1424 წ. აგვისტოს ავანტურადმდე საქართველოს მუშების უფრო აქტიური ნაწილი ფაქტიურად ჩამოშორდა იმ ს-დ. პარტიას, რომლის ხელის ქვეშ აქტიული მოღვაწეობის განხლებამში იბრძოდა და სტალი აიღო აქტიური პოლიტიკური მოღვაწეობაზე, იმიტომ, რომ ოდესღაც მათი სელ მსდენაელი პარტია ხელს აიღებდა ქართველი ერისთვის დაბრკვეულ პოლიტიკაზე.

1924 წ. აგვისტოს ავანტურადმდე სოციალ-დემოკრატიების მუშების ერთ-ერთი წყა ამგარად ხელდავდა, იმას, რომ მენშევიტური „ეკეა“ და მისი ხელმძღვანელი საზღვარგარეთელი ბიურო უდიდეს კატასტროფას უშხადებდნარ, რაოდენ ქართველ ერს მთლიანად, ისე მის ორგანიზულ ნაწილს ქართველ მუშობრებს მასებს და განსაკუთრებით სოციალ-დემოკრატიულ პარტიის წევრებს სწორედ ამიტომ იყო, რომ „მუშათა კომისიის“ დაარსებამდის, 1923 წ. შესდგა ყოველ მენშევიტ მუშების და ინტელიგენტების ერთი წყურთიელსაც მეთურად ჩაუღდა ან. ფარნიკენ და სხვები და რომლებმაც თავის ალიოცხებუ იყყანენ 11,000 ყოველი სოციალ-დემოკრატი.

1923 წლიდან იწყება მენშევიტური პარტიის ციხე-სიმაგრის წყრვა, ამ წლიდან შეიკვა ამ პარტიის მორალ-პოლიტიკური მოიერება, პირველი 1923 წელს მოსრულდა მენშევიტურმა მსგებმა, თავის პარტიიდან გამოსვლით ფორმალურად დასაბუთებია. 1923 წლიდან პოლოსის გამოსავლის ის სულიერი გარდატეხის პროცესი, ის დედოღოეთური რევიზიზმი მენშევიტური აზროვნების სისტემაში, რაც ჯერ წყურთიელად და თანდათანობით სწრაფობდა მენშევიტურ მასებში და შემდეგ სტკიერის ხასიათი მიიღო. ფორმალური მომენტამ და სტკიერის პროცესისა, მრავალი წყურთილი ამ იდეური რევიზიზმი, რომელსაც მენშევიტური მასები განიცდიდნენ კომუნისტური იდეოლოგიის პრაქტიკულ საქმიანობას პროცესში.

ორი აზრი, ორი იდეა, როგორც სხვადასხვა აზროვნების სისტემა, როგორც სხვადასხვა პოლიტიკურ-სოცია-

ლისტური აზრის გამოხატულება, როგორც სოციალისტური მოძრაობის ორი მოწინააღმდეგე ვარკვეული მიმართლება:—ბოლშევიტური როგორც რევოლუციონერი, თენიან-მარქსისტული თენიანი და პრაქტიკა და მენშევიტები, როგორც რევოლუციონერი და ოპორტუნისტების პრაქტიკული ფილოსოფიის საქართველოს სინამდვილეში, მთელი თავისი სიღრმითა და სერვის-საგანით პირველად დაუჯახენ ერთმანეთს. და ამ დაჯახების ფაქტმა, ამ სისტემათა ერთი-მეორეს დაბირდაირებამ, რასაკვირვალა, უდიდესი აზმზრდელიობითი გავლენა მოახდინა ყოველ სოციალ-დემ. მუშებზე და ჩვენ ვხედავთ, რომ აზმ. ფარნიკის აჯგუფება პირველი მერცხალია მენშევიტური მასების გამოფხვლების საქმეში. ამ აჯგუფება პირველმა აფერიალა აჯახების დროსა თვით სოციალ-დემოკრატიულ პარტიაში, ამ აჯგუფება პირველად საჯაროდ მოახდინა რევიზიზმი, როგორც თავისი იდეური პოზიციისა, ისე იმ გავლილი პრაქტიკული საქმიანობისა, რითაც აიზიზიდა მენშევიტური პარტიის წყურთ-ბურჟუაზული ნაწილი, როგორც სოციალ-დემოკრატიული ფორმტზე, ისე კიდევ უფრო ნაციონალისტური პოლიტიკაში. ამ მენშევიტური მასების რყევის და რევიზიზმის პროცესში ამ პარტიის ხელმძღვანელები, დიდ უფრებლობაში ვარდებთან. პარტიის მუშური ნაწილი მებრძოლ მენშევიტების მეთოდებს ბოლშევიტებთან ბრძოლაში არ ეთანხმება, ან, უკეთ რომ სტკეპთა, პირველ ხანებში, ან. ფარნიკის და სხვების გამოსვლიანისა, მენშევიტური პარტიის მუშური ნაწილი დიდ პატივობას იტენს ბოლშევიტებთან ბრძოლაში.

კიდევ 1923 წლის დასაწყისში სტამბოლიდან პირსში დაბრუნებული წყო რამიშვილი ასეთ მოსხვობას უკეთებთ თვის აზნაბებებს: „საერთოდ მუშებში, და განსაკუთრებით თბილისის მუშებში, მოიღვანე, გატყდენ, მიიპატიონებთ ამ აქტიურ მებრძოლ ძალას ბოლშევიტების წინააღმდეგ ეტლა აღარ წარმოადგენენ. სამაგიეროდ გულსკუბების ერთი ნაწილი და მოსწრული ახალგაზრდობა აქტიურად ებრძვის ბოლშევიტებს!...“

ამაზე 6. რამიშვილს ასე უნახებდნენ: მარქსისტული

მეშერი პარტიის ბაზა მუშები უნდა იყენ და არა წვრილი ბურჟუაზიული გლეხობა და იდეოლოგიურად ჩამოუკლებიელი მოსწავლე ახალგაზრდობა“.

ზემო აღნიშნულ დატვირთვით ერთი გარემოება ნათლად სჩანს: მენშევიტურ პარტიის რელიგიური კიდევ 1923 წ. მიწურულში კარგად იცოდნ, რომ საქართველოს მეშეთა კლასის მუშურ წარმოება, ე. ი. მუშების იმ წარწლმა, რომელიც პარტიამ უაღრესად აქტიურ ძალას წარმოადგინდა და ძველ დაკარგა აქტიუობის უნარი და მენშევიციზმის და ძველ მუშაკების ბრძოლში უკეთეს შემთხვევაში პასიუობის იხნის. ამ ფაქტს ანგარიშს უწეს თვით ნ. რამიშვილი, ხოლო ამ წამსდარია საქმის გამოსწორებას იგი იმითი ფიქრობს, რომ გლეხების ერთი წაწილი და ახალგაზრდობა თავისი აქტიუობით, მუშების პასიუობას შეაგესტოს.

ამ შემთხვევაში ნ. რამიშვილი ლოცავს არ ლაღატობს. შემთხვევითი მოვლენა როდის ის გარემოება, რომ ელემენტარულ მთავრობის წინა მენშევიტურ პარტიაში 80 ათასამდე პარტიის წევრი ითვლებოდა. მენშევიტური პარტიის კარგები ღია იყო ყველა ელემენტებისათვის. ამ პარტიაში იყვნენ: მუშები, ყველა გლეხისა და შუადონების გლეხები, ვაჭრები, დიდძალი ცნაბნის მუშა და ცნაბნის პატრონიც—ერთი სიტყვით ერთი და ბერე—ე. ი. დემოკრატია და ყველა მისი სოციალურად მონათესავე გლეხები ერთ პოლიტიკურ პარტიაში თავს ახსენიანდებოდადენ.

სწორედ ამ გარემოებით ახსენება ის ფაქტი, რომ მეშერი ელემენტები მენშევიტურ პარტიაში, იერავითარ გავლენას ვერ ახდენდა პარტიის საწინაა და საგარეო პოლიტიკაში. პირიქით, მეშეთა დემოკრატია სისტემატიურად ითქვიფებოდა წერილობერაზიულ და მეშინურ წრეებში და ოფიციალურ პარტიათ თავის დასაყრდნობაზე ამ წრეებს სთვლიდა.

ამით ახსენება ის გარემოება, რომ ბოლშევიტური საფრობის წინაშე დიდ აქტიუობას იჩენდა ქართული სოციალ-დემოკრატია. ქართულმა მენშევიციზმმა, შიგნით, საქართველოს ფარგლებში მოახდინა სრული შეთანხმება და ბოლოკამში აისახებდა პოლიტიკურ პარტიებთან და რღვევაც ყოველივე შეთანხმება დაიშობას და კომპრომისებს გულისხმობს მომჭედ პარტიათა შორის, ეს დათობა და კომპრომისი სდებოდა საესტაბლემენტო მენშევიციზმს ხარჯზე, ეს იმას ნიშნავდა, რომ მენშევიციზმ ძალაუფლებურად შეიჭრენ იტლერული რეაორც საწინაა და მათგანგამგეობის სფეროში, ისე საგარეო პოლიტიკაში მივლით ნაციონალური პროგრამა.

რამ აიძულა მენშევიტური პარტია ასეთი დათობაზე წესდულიყო? რატომ უაპაჩო მას საერთო ფრონტი რუსეთის რევოლუციკათაში? რამ შეძლდა მას რევოლუციკონტრე ბრძოლაში გამობრძიდელი რუსეთის პროლეტარიატურ?

1917 წელს, რუსეთი რევოლუციკის პირველ დღეებში, ჩვენ გვახსოვს პირველი ყრბილობა ქართული მენშევიტური პარტიისა თბილისში. ამ ყრბილობაზე ვაკავ ჩვენევილი აცეთებს მოხსენებას ერონულ საკითხზე და აცხადებს: „ამიერ-კავკასიაში მარტო ერთი ერთი რომ იყოს, ჩვენ მანაც წინააღმდეგე ვიწებნობოდ ატროპობისას. რადგან ეს იქნებოდა სახელმწიფო სახელმწიფო“.

ამ რიგად ჩხენეკლას და მის პარტიას ატროპობისი მოთხოვნა შედმეტად მიანდათ, კიდევ მეტი, ამის უფლებას ისინი არავის არ აძლევდენ.

აი, სანამდის მიდის მენშევიციზმს ურა ცენტრალიზმი; აი, როგორ ესმოდან ერის თავისებურებას, მისი ინდივიდუალობას, მისი ეკონომიკის და სტორიკი კულტურის ინდივიდუალური სახებობა და მისი, მისი სასოციალური ეტნოგრაფიკული, ისტორიული და გეოგრაფიული პირობებში. მათ დაიწყებელი ჰქონდნენ ყოველივე ეს და რუსეთის ცენტრის პარტიუტებთან გამართდენ; და ეს იბტროპობის რევოლუციკის პირველ დღეებში რუსეთში იყო ისეთი ბოლიტეპური სიტუაციკომ სახელმწიფოს პაოთეა-გამ-

გეობის საზე ხელი ეცკრა რეფორმისტული მენშევიტური პარტიის წარმომადგენლებს. და ამიტომ ჩხენეკლას და საერთოდ ქართველი მენშევიციზმი იცადენ „მთლიან და განუყოფელ“ რუსეთს.

მაგრამ რუსეთში იმარჯვებს ბოლშევიტური პარტია. მენშევიციზმი ეცრეობის ერთად მარცხდება. დამარცხებულ მენშევიციზმი, ქართველი მენშევიციზმის საბით იხეკს უკან, გაბოვიდის კავკასიონის ქედის გადმოვლა და აქ, ამიერ-კავკასიაში ცილიობს შეშენს ერონულთ სახელმწიფოებისაგან მთლიან ფრონტი საქონტრეკო კავშირში ბოლშევიციზმს წინააღმდეგე ბრძოლისათვის. აი რას ამბობს ამ საგანზე რაიკლი წერეთელი თავის ლექციკაში რომელიც მან წაიკითხა თბილისის სოცურთი თეატრში:

„ისტორია ყოველივეს აპატიებს ბოლშევიციზმს: საბოლოოკო ომსაც, სიმკაცრესაც, ტრორსკიც, მაგრამ ერთი რამეს არასდეს არ აპატიებს:—სახელმწიფოებრიობის იღებს მოსპობას. მათ რუსის ხალხს მოუასეს ეს იღვა და ამით ის გამათმობს საერთაშორისო განათლტული კაცობრიობის და მოსპობენ“.

მაშ ავრე, რაკ ბოლშევიციზმს მოსპობს სახელმწიფოებრივი იღვა, წერეთელი და მისი პარტია, როგორც სახელმწიფო სოციალისტები დანან თანამედროვე სახელმწიფოებრიობის ნიადაგზე — პარლამენტარული რეჟიმის პრინციპიალურ პაზიციკაზე. არ იღებენ და არც შეუძლიათ მიიღონ ძლევამოსილი სოციალისტურ რეჟოლუციკა, რადგანაც იგი თავის გამარჯვებისთანავე დაამტკიცებს სწორედ ბურჟუაზიულ სახელმწიფოებრივებას. დალენეს ბურჟუაზიული სახელმწიფოს ყველა აპაჩატებს, მოსპობს ხალხის თბილი მის ავტორიტეტს და მის სანაგდეზე დაშენებს თბილი ტრეპტურის და სისტემის სახელმწიფოს, სადაც გამარჯვებული კლასი, პროლეტარიატი, აღჭურვილი დიქტატორული ხელისუფლებით, სოციალკონომიურად და პოლიტიკურად, სწორედ იმ აპაჩაით, რომელსაც კვია სახელმწიფო, მორჩილბაში და ფიქტურ იტლერბაში იყოლებს იმ კლასებს და სახელმწიფოებრივებს, რომლებიც ვერ ურჩედიან პროლეტარიატის ხელისუფლებას, ვერ ურჩედიან იმ ფაქტებს, რომ მათ დაპარებს პოლიტიკურად და ეკონომიურად პრივილეგიებს და ამის გამო შეიძამ ყრმა კონტრ-რევოლუციკონსურად აიიან განწყობილი...“

აი, ასე ესმობა ეს საკითხი კარლ მარქსს, ასე გადასწევტიც ეს პრობლემა კომუნისტური პარტიის ბელადმა ლენინმა.

წერეთლის მითქმა, რომ ისტორია ბოლშევიციზმს არ აპატიებს სახელმწიფოს მოსპობას, განსაკუთრებით ბურჟუაზიული იდეოლოგიკის ისტორიული ტრორსკი.

რომელი სახელმწიფოს მოსპობას არ აპატიებს ისტორია კომუნისტურ პარტიას? სახელმწიფო რომ კლასობრივი ბატონობის ორგანოა, ეს ხომ ანაწარეა კემშირტება? და თუ ეს ასეა, ეს უნდა მოისპოს. მაგრამ სახელმწიფოს არსებობა, როგორც ასეთის ჯერ კიდევ საიკობა, სანამ არსებობს გარდაშალე ხანა, სანამ შინაურ და გარეშე მტრებს საბოლოოდ ვერ დასთურვის და დამარცხებს სახელმწიფოს მმართველი კლასი პროლეტარიატის სახელმწიფოს მმართველი — მარქსისტული კემშირტება არ ემსბს რეჟორობის წერეთელს, მაგრამ ეს კარგად ესმის მისი სოცურლ ამიანაბლს, ყოველ მენშევიტ მუშებს.

საქართველოს დამფუძნებელ კრებაში იმავე წერეთელმა განაცხადა: „საქართველოს დამოუკიდებლობა ჩვენი გამარჯვება ეი არ არის, არამედ ჩვენი დამარცხება. ჩვენ დღეობოდ საქართველომდის, რომ აქ მინიც შეიწარეობის რევოლუციკაა, არა? დან, რუსეთის მმართველი დამამწიფოებრიობის, არა? დან, რუსეთის მმართველი დამამწიფოებრიობის მმართველი პარტია ცილიობს გამარჯვებულ რეჟორობის მუშევიტური პარტია დასთურვის და დამარცხეკრ არ ამიერ-კავკასიაში და, რაიციკის ეს შეუძლებელი ჯერ ამიერ-კავკასიაში და, რაიციკის ეს შეუძლებელი სდება, — საქართველოში მინიც წერეთელის განცხადებას სდება, — საქართველოში მინიც წერეთელის დამოუკიდებლობის განიხს შესახებ, რომ საქართველოს დამოუკიდებლობის გამიცხადება იყო მენშევიტური პარტიის არა მარტო პოლი-

ტიკური დამარცხება, არამედ მისი იდეური კატასტროფაც სრულიად მართალია, ეს კემპარტობა, ვინაიდან ქართველებს მენშევიკები, რომლებიც უბრალო ავტონომიის გაგონებაზე ისტიკოკაში ვარდობდნენ, უკვე იცვლან ფრონტს და დამოუკიდებელი საქართველოს პარტიტობად ხდებიან. მაგრამ ჩვენ ესა სულ სხვა საკითხი გვანტიერესს. ჩვენ ზემოთ აღვნიშნეთ, რომ მენშევიკური მასივი განკიდებენ რაყებს და სრულიად არ იზიარებდნენ მენშევიკური ლიდერების მიერდებს. პოლმენშევიკებთან ბრძოლაში. ჩვენ უკვე ვთქვით, რომ თვით ნ. რამიშვილმა მენშევიკი მუშების სრულიად სამართლიანად ჩასთავა პასუხი ეუბნებოდათ ბოლშევიკებთან ბრძოლის საქმეში. ჩასაკვირველია, ნ. რამიშვილი და მისი პარტიის ცეცა მუშების ასეთ პაზიონებს ხსნიდა მათი მოქმედებით, გულგატეხილობით და შიშით. რამიშვილის ასეთი ანალიზი, არა თუ მარქსისტული არაა, იგი საესებით მოკლებულია ყოველივე სერიოზული მსჯელობის ნატივალს, ვინაიდან თუ მენშევიკური პარტიის ძველი გეგმაცა, რევოლუციონერ ბრძოლაში გამობრძედილი მუშები, ის მუშები, რომელთაც თავის სურვედ ვადიტანეს თვითმკურნალობასთან ბრძოლის მთელი სიმძიმე, ესა პასუხის მოქცევა. ეს აიხსნება არა ის მიზეზებით, რომლებიც ნ. რამიშვილმა დაასაზღვრა თავის მოხსენებაში, არამედ სულ სხვა მიზეზებით. მარქსისტული, რევოლუციონერი პარტია უნდა ემყარებოდეს არა გლეხების ერთ მაჟორს, არა იდეოლოგიურად ჩამოუყალიბებულ ახალგაზრდობას, არამედ პროლეტარიატს. ეს სრული კემპარტობებია. თუ ვინმეს სურს სერიოზულად, ობიექტურად შეისწავლოს ეს დირსესის-ინფინიტი მოვლენა საქართველოს სინამდვილეში, მან უფრო ღრმად უნდა ეძებოს ის მიზეზები, რომლებმაც გამოიწვიეს მენშევიკური მასიური პარტიის დაშლა-დარღვევა,

მისი არა თუ ორგანიზაციული კატასტროფაც, არამედ იდეური - კოლიტიკური დამარცხებაც. რამიშვილის კვალდიკაციით რენგატობამ, მოსკვილულობამ და მოლაღობებამ მიუხეობი სამკითა ხელისუფლებას მენშევიკური პარტიის ყოველი აქტივი. მაგრამ მოსკვიდა შეიძლება თითო-ორიოლა პიროვნებისა, ან უმნიშვნელო ჯგუფისა. აგრეთვე შეიძლება შეიძლება მუშების ასეთივე უმნიშვნელო რაოდენობისა, მაგრამ რადესსე მუშაში მასივი ათასობით სტრუქტურებზე მენშევიკური პარტიის რაგებს და სტრუქტურა საბჭოთა კავშირისაზე, აქტიურ მონაწილეობას იღებენ აღმშენებლობის ყველა დარგებში, რადესსე იგივე მუშები განცხადებით ხელში კომუნისტურ პარტიის კარებს უკავებდნენ და პარტიაში ყვერად შესვლის მოთხოვნენ, რომ ყოველმხრივ მიიღონ მონაწილეობა როგორც სამკითა ეკონომიკის, ისე მისი პოლიტიკის შემქმნეში—ეს უკვე არა გავს შემზინებულებად, მოსკვილებად, დალოღობებს, და სხვა ასეთების ბრძობას. ასეთი რაგე ვერ აიხსნება რამიშვილის ზემოდ დასახელებული მეოდილი. 22.000 ათასი მუშის მოსკვილებად გამოცხადება? თუ მართლაც ასეა, მთი უარეაი ქართული მენშევიზმისათვის, თუ მის აქტივს, ძველ გეგმას, მისი მუშებისა და ინტელიგენციის ხელდას, ვინმე ავი დიდილი მოსკვილიდა, რა მორალური ძალა უნდა ქონილი ამ პარტიას? მაგრამ ნ. რამიშვილის სუბიექტივიზმი და განრიხებული ტონი ვერ ახსნის ამ მოვლენას, ვინაიდან, ის რაც მოხდა საქართველოს სინამდვილეში მისი რევოლუციონერი განხილვების პროცესში—ახსნა—განმარტობა მიიღებს არა ემპირიანტიკის მეოდილი, არამედ ობიექტური ანალიზით, რომელსედაც ჩვენ შემდგეში მოვალაპარაკებთ.

ალ. ხელაძე.

ოქტომბრის ზეიმი თბილისში

„10 დღე, რომელმაც შესძრა მთელი ქვეყანა“, ასე უწოდებენ თბილისში ჯრო ჩიშმა, რომელმაც ასწერა ოქტომბრის რევოლუციის პირველი დღეები... როცა დიამსხვარა თვითმკურნალობის ყველა ნაშეიბი, როცა ოქტომბრის რევოლუციის ძლიერმა ტალღებმა წალეკა ყოველივე ძალა, რომელიც წინ ელბობოდა ბარიკადებზე; მდგომარეობის მუშაობა კლასს, როცა რუსეთის დიდმა რევოლუციამ მოსვენება დაუკარგა საერთაშორისო იმპერიალიზმს, როცა საბრკველი ჩაყარა პროლეტარიატის დიქტატურას, როცა პირველად აფრიალდა ოქტომბრის რევოლუციის გამარჯვებისა და ძლიერების დღეები.

ძნელი იყო ეს ბრძოლა, რადილიმე მილიონი სიცოცხლე შეეწირა მას, ცეცხლითა და მახვილით მოიპოვა რუსეთის მუშათა კლასის ოქტომბრის გამარჯვება. მის წინ გადავლილა, გააფრთხილები შეგროვილი ყოველგვარი სჯულის, შინაური თუ გარეუბრილი მაგნა, რუსეთის პროლეტარიატი მაინც მიიწვედა წინ, ოქტომბრის საბოლოო გამარჯვებისთვის და... აღსრულდა, „10 დღე, რომელმაც შესძრა მთელი ქვეყანა დასრულდა“ 10 წელიწადით რომელმაც საბოლოოდ შეარყია მთელი მსოფლიო. შეიქმნა ისტორიის ანალიზი, რომლის შემდეგაც შრომა დაუდაცილდა კაპიტალიზმის წინააღმდეგ. შეტევისაკენ გადავიდა. და შორს ადარ არის ის დრო, როცა ოქტომბრის რევოლუციის ცეცხლი გადაქცევა მთელ მსოფლიო ბანქრატს, რომელიც დაწყდება, დადავებს, საერთაშორისო კაპიტალიზმს, დასამარტებს იმპერიალიზმს, რომელიც დღეს გასისხლიანებული კვილეობს მთელ მსოფლიოში. ერთად ერთ მუშურ - გლეხურ სახემშევიდის, რომელიც ათი წელიწადია რაც გედავს ბატონ - ბატონის თავის მიწაწვლის, რომელიც 10 წელიწადია რაც თვითონ განაგებს თავის ბედს, აშენებს სიცოცხლეს. და ასწავლია საერ-

თაშორისო პროლეტარიატს თუ როგორ უნდა ბრძოლა სოციალიზმისა და დიქტატურისათვის. განვლილმა 10 წელმა შესძრა მთელი ქვეყანა, მან მიიღო ლოდი დადავა ვულე საერთაშორისო მუშათა კლასის მტრებს. ოქტომბრის რევოლუციის 10 წლის ომზე ეს უფრო საგარანტიო გახდა მათთვის, როცა მათ თავის თვალთ ხილეს ის ზეიმი და აღფრთხილება, რომელითაც შეეგება ოქტომბრის რევოლუციის 10 წლის ზაფხუ არა მარტო სამკითა კავშირის გამარჯვებული მუშათა კლასი, არამედ მან სინაირული გამოიწვია საერთაშორისო მუშათა კლასში, რომელმაც მიუხედავად გაძლიერებული რეპრესიებისა მაინც შესწრო 7 ნოემბერი, დიდი ოქტომბრის რევოლუციის 10 წლის თავზე დემონსტრაციებისა და მიტინგების ჩატარება იმპერიალისტურ სახელმწიფოშიაც კი.

ამ საერთო ზეიმი არა ნაკლები მონაწილეობა მიიღო თბილისის პროლეტარიატმა, რომელიც რუსეთის პროლეტარიატთან ერთად იბრძოდა რამდენიმე ათეული წლის განმავლობაში ოქტომბრის რევოლუციისათვის.

5 ნოემბერსაც უკვე მზად იყო სადღესასწაულო ოქტომბრის ძლიერებისთვისგან გაახალგაზრდადებული ბებერი თბილისი.

5 ნოემბერიდან თბილისი ელექტრონის მრავალ ფერეან სინათლეში გაირინდა. ბაიკალო ზაგესს მართლა რომ გვიგინებოდა ხარ შენ, ოქტომბრის რევოლუციის 10 წლის თავზე. დაჩირილდა ვარსკვლავები, მიფარეც კი ზაგესის ძალამ სილია ცის მწათობი.

თბილისის მთავარ ქუჩებზე სახლები თვალწარმტეკ სანახაობას წარმოადგენენ, გირლიანდები, ცვეთილები, დროშები, აუზრებული პლაკატები, აგამები“, კომუნი, „მანქანები“, „ცეცხლის აღები“. თუ უკლებე ლენინის სურათები, ვინ იცის რომელი უფრო ამშვენებდა მრავალ ამბების „მოწევი“ თბილისის ბებერ სახლებს.

გათუნდა 7 ნოემბერი, ოქტომბრის, რევოლუციის

პირველი დღე, დღის 8 საათია, ყველას უკვე საზნეოთა ბქმს დაქობილი წერებიან. გასმა ხარისხების გრილი, 9 საათიდან დაწყებული მსვლელობა, დასრულებული კარნაგალი, ზღვა ხალხი, დროშების ტყე. რუსთაველის გამზირი აბანოქრახელ ზღვას დაეგზავნას. აუთრებელი პლაკატები, ნაირ - ნაირი ზედწარწერით: „ძირის იმპერიალიზმი“, „ჩვენ ვაზრებთ სოციალიზმს“, „ძირის ჩვენებს“, „ძირს გამყიდველი მენშევიკები“, აფორმაჯოს ლენინიზმს“, „გაუმარჯოს მსოფლიო ოქტომბერს“ და სხვა აუთრებელი, ვინ ჩამოთვლის მას.

აღმართულია ორი მთავარი ტრანზენა ერთი სასახლის, მეორე ოპერის თეატრის წინ. ტრანზენადან ჩამოიყვრებიან მშარბიელ პარტიისა და მოქარობის ხელმძღვანელები, იმის მესიკე პარტულელები, სიმერია ყოველწინია, ინტერნაციონალი; ქუჩასძას და ფრესტერაშვილის მომლოდოთა გუნდი ერთმანეთს ეცხობებიან.

განსაკუთრებულ ყურადღებას იძლევი ავტოზომილები, ზოგი მათგანი წრამოდენს „მეგობრობების ტიხუნებს“, სადაც სულს ღვსი სიერისაობის მუშათა კლასის ზოლიანები; აგრ კიდევ მეორე დიდი ავტოზომილი; რამდენადაც მოწყობილია მგომენსი დაწერების“ სტენა. სისხლში სტყარქს ოქტომბრისთვის თავდასწრებულ ალოონას ჯავფიათქს მს გვერდით ძვის ყვფ გამოჭრილი მუშოზიანა... საწინელი სახასავია ის სერათი.

— ბიჭო შეხედე ნიკოლოზო, აგუმბარჯოს ნიკოლი მეთარს“ ამის ხმა გრძი ავტოზომილიდან, რომელზედაც წრამოსკუბებულია თავის აქქრებით „საწყალს“ „ნიკოლოზო“. აგრ კიდევ „ფაშისტური რაზმი“, „მენშევიკების მთავრობა“, „მეორე ინტერნაციონალის გაყენება“ და სხვა კიდევ აუთრებელი სახასავია ავტოზომილებზე.

მოდის და მიდის მწყობრით თბილისის მუშები, მასწავლებლები, მოწყვეტები, სტრადენტობა, პროფესორები,

მოდის და ბოლო არ უჩანს, დღის ორი საათია, ვინ იცის როდის დასრულდება ამ ზღვა ხალხის დენა.

ღვს სიტყვები არ არის საჭირო, უმზოთაც შეიძლება გრძეული ოქტომბრის საიდუმლოების შეგონება, ეს კარგად იციან მთავრობისა და კომუნისტურ პარტიის ბეზადებმა და მტომ არის რომ ოხინი მსოფლიო თითორალო სიტვებით ესალმებიან დემონსტრატორებს: „გაუმარჯოს სოციალიზმს“, „გაუმარჯოს მსოფლიო ოქტომბერს“, „გაუმარჯოს მეგობრებს“ ასეთი იყო იმ დღეს „წარმოთქვებულ სიტყვების“ შინაარსი.

როგორც უქმა დასრულდა ხალხის დენა. მარამ არა, აი კიდევ ცსია ხელის გათსელება, მთავრობის მამამაპურ გულის, რომელმაც მოსკვამ თავის დრო, გვსიხი ეთხოვება გუთანს, მას ორივე თავალი მაკრამილო ბქმ ტრანკეუროსიკენ, რომელიც იქვე გუთნის ლენინი მზეთი მოტორეს, ის დიადი ოქტომბრის წყალბიბით ჩვენს სოფელში, მან შეტყობა ხარ - კამეჩი, სახის - გუთანი. აი კიდევ „საქართველოს მეტრეზობა“, უდიდესი კარნავალი: დარტყაილი ავტოზომილები ხორბლით, მყენარეებით, დვინით და სერიოზო „მეორე-მარილით“, ზედ აღუტებულია უშეგლებელი დიარგამა, საღვანაც სწას მეუტრეზობის დიდი ზრდა ვასამბუჭობის მუშედე.

8. ნოემბერსაც არ ისვენებს თბილისი. ზღვა ხალხი აწყლებდა სხვანდსვა გამოფენებს: მუშთა სახასელში, სადაც გამოფენილია საბჭოთა ქვეყნის მიწვევები ყველა დარგში, „ოპრანტიმი“ სადაც გამოფენილია ქართული მზატეათა სერათები და სხვა.

საბჭოთა დღემში თბილისში გახსნა: საამბუშო მარგებები, სკოლები, საბავთო ბალი, მუშათა უნივერსიტეტი და სხვა. საბრკველი ჩავყარა აგრეთვე ხის დამამუშავებელ ქარხანის დიდობაში.

უპარტიო.

„ბრძოლის“ რედაქციას

5.

ქართველ „საზოგადოებას“ არ უყვარდა ქართველი თურხილისტები, რომლებიც რუსულ თურხალ - გახეთქებში სწერდნენ. ამ საზოგადოების უფრო ნაციონალისტურად განწყობილი ნაწილი პირიდანამეტრულად ეყვრობოდა მათ. არ უყვარდათ: ილია ხონელი, კეხელი და ბოლოს განსაკუთრებით ლეანა ყვიფინი. მხოლოდ ნიკო ნიკოლაძეს ეგრ უბედოდვე ეყოფებრს. მაგრამ მისი ნიკიც „ქართული საქმისა“ და ქართველი ლიტერატურისათვის; იმდენად, რამდენადაც ის რუსულად სწერდა, დაქართველად მიჰანდა.

ანელია ახლა ამ მოვლენის ნამდვილი მიზეზების დასახლება. ალბათ ამ უკანასკნელ როლს არ თამაშობდნ თვითმპრობელი რუსეთისა და ყოველიფერი რუსული საბუთი. ქართველ საზოგადოებას სრული საბუთი ქონდა თვითმპრობლობის სიმძლეობისა და მას ასეთი გრძნება ძალაუფებურად გადაქმნიდა ყოველიფერი რუსულზე და მოელ რუსეთზე. მაგრამ ქართველი მწერლები; რომლებიც საქართველოს ქორვაჩამენ და მისი საზოგადოების დემოკრატებზე რუსულ თურხალ - გახეთქში სწერდნენ. კიდევ მათ იყვენ ქართველი საზოგადოების დასახელებული ნაციონალისაგის საძლეველი, რომ მათ, როგორც რუსები იტყვან, ქართველი საზოგადოების ქონებიდან „ნაბავი აჩმე გამოქველიდან“.

ეს მოსაზრება მე უფრო ახლა მიიწანა ქმმარტეპასთან და ამის სრულ თვლებაც მაქვს. უფროსად კეთილშობილი მოწინააღმდეგე და ნიქერის ზებლიცისტო არილი ჯორჯაძემ სწორედ ამას მისაყვედურებდა მე „უბრუნლ ამოამბის“ ფურცლებზე სტყ. კურს. — ჩემი მტერი ტოტის გამო (იხ. „შობამენ“, № 8. 1901 წ. „ძველი თაბაბა“ არჩ. ჯორჯაძისას).

ამ მე არაფერს ვცაბარებ იმ გკესანალიახზე, რომელსაც აწარმოებდნ ხოლმე ჩემი რუსულ წყაროლებში.

გამო თურხალ „ნიმადურისას“ და მისი მოყვლი გამოყვებით თანამშრომლები, რომლებიც სხვათა შორის მიმარანებდნ; მოშორილ საქართველოს. რა გაკვს მასთან სეერთი. წამბანდი უწეს, ტამპოვილი და იქ სწერეს.

სადა. პარტიი ერთადერთი იყო ჩვენში, რომელიც ასე არ უტყვებდა საქმეს და პარიქით დიდათ აფსებდა რუსული თურხალი - გახეთქების მინმფლობას. ეს ყოლინია სზირადი ციდალიად რუსული ღრმებში ცადაქმნა ის უწინდა „ქართული საკითხები“, რომლებზეც იგი ქართულ თურხალ - გახეთქში სწერდა.

ჩვენი პარტიის ხელმძღვანელებს დიდი სტრევილი ქონდათ პარტიულ ქართულ პრესისთან ერთად პარალელურად შეეკენად ისეთივე რუსული პრესა. ერთად სზირადი მცადეთ საქრელიო საქმეთ გადაცევა. უფალიენი მზართავი აფვლია რუსულ ენაზე მარტუტეუა გახეთქების გამოსაცხადა. ათი - თმუთხილ კაცი მინაც ჩაკვეტავია ცოხნში, როგორც ამ გახეთქების ოფიციალური რედაქტორები. არა ერთი და ორი სკამმა დაუბუზაეთ ამ გახეთქების შექმნილობის, არა ერთი ათეული ფურცი „ნიქრებლის კონსექციკა მოუხმენიათ. მაგრამ მიწანი კ იმდენობ ვერ გაგვიჩინოცლებია: ერთი და იმავე სახელწოდების ვახეით კი ერთოდან ათ ნომრის ვერ გაგვიცვლით. სასტკად დვენიდნ ქართულ გახეის თუ იმას აშქარლ შეამენდენ სოცლი - დემოკრატული მიმართულების, მაგრამ კიდევ უფრო სასტკადი ეცერიბოფენ ასეთ გახეთქობს რუსულ თურხალ „საქმეობა“, არამედ უბრალო სიმაძენშიათი ათა თუ „პარტიულობა“, არამედ უბრალო სიმაძენშიათი ათა თუ „პარტიულობა“, და გენერალ-გუბერნატორის ტიტაკ კი ამ პარტიულობა, და გენერალ-გუბერნატორის კანცელარიაში უწყე იწვევიდა ბრძანება მის დასახურავად და „რედაქტორის“ დასაქმრად...

ჩვენ უფლის მინაც არ ეტლსუთი და მუდამ გახეთქი გამოყვების ახალ - ახალი ნებაროვის ქებანში იცევიყო.

Pro domo.

ბევრი აზნაუბები იღებდნენ თავის თავზე „პასუხისმგებელი რედაქტორის“ რისკს. უფრო ხშირად კი ეჭვარაობდით სარედაქტორო პირებს, როდესაც თითო გამოცულ ნომერში ეხედოდით 5 მანეთს, რომელიც კვირეულ განცხადებას რედაქტორის თვითრედოც მისთვის აკრებდა; თუ განცხადება კვირაში ორხელ უნდა გამოსულიყო — ოროც მანეთსაც და ეს კი, თუ ამავე დღე დაუთვით რედაქტორის „სახელსაც“, არც ისე ცოტა მონარაირი უნდა ყოფილიყო ზოგადად უმუშევარიდაც.

ზნაირად ამ ნიადაგზე კურიაზებსაც ჰქონდა ადგილი. მასხვოს ასეთი შემთხვევა, უმრავლეს შემთხვევაში იყო უმუშევარი აზნაური კობიაშვილი დამატირავეს რუსულ ყოველ კვირეულ განცხადებაში პონდერლინიკის პასუხისმგებელ რედაქტორად. ყობიაშვილი, როგორც ომში დაქრული, გიორგის ჯვრის კავალერი იყო, როცა მას აფუნსნი ხოლო, რომ ის შეიძლება „რედაქტორისთვის“ ცხენშიც ჩასდეს, მან მიპასუხა: — უპირადად, მე გიორგის კვირეული განცხადება, ტრამფენი (შაშინალი გენერალ-გუბერნატორი) ჩემს დაჭრის ვერ განცხადებ.

გამოვიდა „ნაში პონდერლინიკის“ პირველი ნომერი. თბ. აღმისწავლია ვერც დადგა. კიცი, რომ განხვის კარგი დღე არ მოვიდა, მაგრამ შემდეგ ნომრის მიანიც ვამხადებ. შუალედო გადასვლა, განხვის მთელი ნომერი უკვე მზად მაქვს... მესტუმრე! მოზარდი პოლიციის ბოქალური რამდენიმე ათეულ „გოროლაფიებითა“ და ყანახებით... კარბის დაკავუნებისთანავე მთელი ნომერი დაშლადებული მასალა გაღვლედილულ „გურში“ შევუბნად, თვითონ ტანს ვაჩხილდე და თავი მოვიმინარე... კარბის ენერგიულად აჯავღუნებ. მე ზანტად ვეკითხები: — ვინ არის?... როცა პოლის კარბი ვაგვიდე, ბინაში არაივინ არ შემოიდა; ჩოჭოლი კი დიდი ტყდა კარბითა. პოლის როგორც იყო ჩოჭოლი შეუვდა და თთან რაღაც შენადალი ვაგვივლია შემოვიდაც. ეს იყო ჩემი „რედაქტორი“, რომელიც მლივს წაშლიდა დიფენზე და მუშენება: მე არა ვარ დანაშაუნი. მე მხოლოდ ის ვუთხარი, რომ ნამდვილი რედაქტორი შენა ხარ. მე ძალით წამოიზარეებს შენა.

შემობრძანდა ბოქალური პოლიციელების, ჯავშუმებისა და ყანახების მთელი ამალი. ბინა სულ ერთიანად მიანტოქოანარეის. ნახეით ეკვირავი მონახეს. ეს არც დამიტოებს, რაღადაც „პასუხისმგებელი რედაქტორი“ ხელში აყავდე. ის მეორე დღესვე წაიყვანეს მეტესში, სადაც დატუსაღებულ აზნაუბებს, განსაკუთრებით ლეი ნაათებს, ჩაუტვარდა ხელში და იქნად სოციალ-დემოკრატთა მონათლული გამოუშვეს.

კიდევ უფრო კუბრიულყო იყო განხეით „მოლოტ“-ის ისტორია. ეს განხეით კვირაში ორხელ უნდა გამოსულიყო. მისი პასუხისმგებელი რედაქტორი იყო ანბ. კ. მ. ლაბინძევი, ეს იყო 1907 წელს. მეორე სახელმწიფო სა-თავბობის საარჩევნო კომანისი ენერგიულად ვაწარმოებდით, რუსული რედაქტორის გამოცემის რამდენიმე ნებართვა მზად იყო. დამხმარე მონაჩისენ ვაგვიტრების ტალ-ვესტი, მუქვითი სიტვის ჰობრა კი ანბ. ვაგორა ბილან-შვილი, რომელიც სხვათა შორის იმითი იყო (ხობილი, რომ სულ რამდენიმე საათის განმავლობაში მზად ჰქონდა როგორც ლეგალური, ისე არალეგალური სტამბა. როცა უნდა მასთან ერთად მიხედვდა, თავს დასაძლევდა რადიკალიზმ... შენ მხოლოდ სწერე, ნომერი მოამზადე. დამტკეპას შენ არცხენება! განა შესაძლებელია ვაწარმოებისთვის ამკვი დიდი ბედინებება?..

ხელა მათათა, 27 იანვარი. ხელ-ჩარიული ბრძოლა იქ-ნება საჩრევნო ყუბითის ორგანიზაცია. ვინაგითა ჭირთი-წინების გამოცემულ აზნაუბობის სტამბაში, ვანქის ქუჩაზე, და განხადებით სახალისო განხეით „ტრიბუნა“-ს პარტიული მასალა მრავალხელს რაც შეიძლება მეტი ახალეთი კორექტურას ანბ. შურა პოქინა, ვაგორა თავს დასტრია-ლენ ასითი - აწყობებსა და მეტრანაბს... და როს სტამბაში წნადებ პოლიციის ბოქალური ათი-ო-ო პოლიციელებითა და ყანახებით. ბოქალუმა წინ და-

მილი გენერალ-გუბერნატორის ბრძანება ჯერ გამოუსე-ლილი განხეით „ტრიბუნა“-ს კონფისკაციის შესახებ.

— ეს მე არ შემეხება: ჩემი განხეით „მოლოტ“-ია და არა „ტრიბუნა“. მივხალდი ბოქალური, თუქმა: „მათალი მოგახსენით, თავს ერთობ ცუდად ვგრძობა: მე უნებ-ორივე ამ განხეით ნებართვა მედო, ორივე ნებართვა უნ-მეცა (კალ-კალა ქადაგებდა იყო მწარსლი, მაგრამ ერთად იყო დაკეცილი. თუ ამ დაკეცილებების უბნად ან-ღენისა და განხის დროს ხელში „ტრიბუნა“ მოგ-ხედვებოდა, საქმე წაგებული იყო, ჩემი ადენი ნაშო-მი. წყარული ჩავეცივდა: განხეით კონფისკაცია ფაქტი-ჩენებოდა, თუ უფრო „მოლოტ“ გამოჩნდებოდა, საქმე მოგვებული იყო.

ხელის კანკალით ამოვივლე უბიდან ორივე ნებართვა... როცა ქადაგები ორი თთხად დაკეცილი ფურცელი ვაგ-შალე, პოქუ-ლი „მოლოტ“-ს ნებართვა გამოიდა. ფერი მომეცა და შეტევაზე ვადავიდე: იხ ნებართვა, ჩემნი განხეით „მოლოტა“ და არა რაღაც „ტრიბუნა“. ტუთუ-ლიად რატომ ვადავიდე?

— ამა მე რა ვიცი? ბრძანება ვაგმომივცეს მიზრ-ნის „ტრიბუნა“-ო. მე აქ მომისწავლეს და მეც აქ მო-ყვილია.

ვერც კი მოესწოა ბოქალუს სტამბიდან ვასვლა, რომ ანბ. ვალერამ მეტრანაპის დახმარებით თვალის დახმარებში შეტრა აწყობითი განხეით. მეორე კორე-კტურის ვასწარების ნება არ მოვცა. დადული ორ ფაიტონს, ჩენენ ცუდ დავაგეს და ვაგვაქანა მხსილის პროსპექტისაკენ. დამის 12 საათი იქნებოდა. სტამბა „ტრული“ დაკეცილი იყო, ვალერამ ვალო კარბი, აუშე-საბედავად მანქანა და დაწყო განხეით მეტყუას. თანაც-ილი თუ ვაგვიტრება დაბეჭდილი, რომ იგივე ბოქალ-ახლა უფრო მრავალრიცხოვანი ამალით ვაგვესხა თავს.

— ყველა სტამბეით დავიარე, „ტრიბუნა“ ვერ-საუ ვიპოვეთ. (ქალია, აქ უბრალო შეტულობა. „მოლოტ-ი“ იგივე „ტრიბუნა“ს, კონფისკაციაც ეს უნდა გავუ-ყოთოს).

ჩვენ მას გამოუვცხადებო, რომ სანამ ის „მოლოტისა“ შესახებ ბრძანებას არ მოიტანებს გენერალ-გუბერნატორისა განს, ჩემნი მას განხეით არ ვადავიტეხ.

— ამა რავერ მიკითხე ბრძანება? განა მე კი არ მინდოდა? მაგრამ მიზნებს: გენერალ-გუბერნატორის ითავს და ითავებას დილამდე ხელს ვერ მოაწერს.

გუბერნატორის ძილმა ჩვენ ფორმით შეგავსა. დღეა ბრძანებას ვერ მოიტანებენ. ხელემდე განხეით რამეს გუ-უხეზებოდა. ვალერა ულვაშებში იცინის. ეტყობა, გუ-ბერნატორის ძილმა მას ახალი პლანები ვაგვიტრება თავში.

სტამბა ქოშში იყო. ოლაყავის კარბინად ერთად-ერი განსავალი მანხე მიხილის პროსპექტზე. ბოქალური დავითანხეით ჰქონდა, რომ ის ყარაულებს დაყავდებო-კარბებზე, რომ განხეით დილამდე, ტრიაგოვანდებ არ ვაგვიტრება. მან მართლაც დააყენა ოლაყავის კარბინად თვისი მთელი ამალი და წამოჩნდა. ვალერას ეს უნდო-და. საიდგავლედ ვანდა მთალი კბე, რომლის საშუალო-ბითაც დაბეჭდილი განხეით ეზოდათ ცლისამების ქუ-ჩაზე ვადაქრებდა. ჯერ ვარბრაჯი არ იყო, რომ განხეით დაბეჭდას მოვითრის. მე და ვალერა იმავე კბის საშუ-ალბით ცლისამების ქუჩაზე ვადავიდე და სახელში მწვილობით მივიდე. ბოქალუს სტამბაში მხოლოდ 5—6 ცალი ჩემნი განხეითა დავეტრებო სასხოვარად.

მეორე დღეს ცხინოსანი პოლიციელები და ყანახები მათრახებით სცემდნენ ხალხს და ხელბან „მოლოტ“-ის ნომრებს სტუცებდნენ. სტამბა „ტრული“ თთხი თეტი და-კეტეს. შოვიცა კონფისკაცია უყუცეს. ანბ. ლეგენბრეტ-საწვდენიმე თეე იჯდა ცხენში, შემდეგ ანბრა-კვასისიპი კონსტანტინას ანბ. შურა პოქინა, ვაგორა თავს დასტრია-ლენ ასითი - აწყობებსა და მეტრანაბს... და როს სტამბაში წნადებ პოლიციის ბოქალური ათი-ო-ო პოლიციელებითა და ყანახებით. ბოქალუმა წინ და-

ყო შემთხვევა, როცა გენერალ-გუბერნატორებმა პასუხისმგებელ რედაქტორების“ დაჭერით არ გამოყ-ლდებოდნენ. მათი საშუალებით ფაქტიერ რედაქტორებს

და უფრო თვალსაჩინო თანამშრომლებს ეძებდენ და იჭერენ. გაზეთი „ნაშა ქიზნი“-ს „მასპისისმგებელ რედაქტორს“ ამს. ვანო სომხისაშვილს ყაჩაღი და ახი მოსთხოვა. მას თვითონ მისცენ ბრძანება იმის შესახებ, რომ პოლიცია უნდა დახმარებოდა ჩვენს დაჭერაში. ამი. ვანოს ეს ბრძანება მე მომიტანა და თანაც უნებრობდა: არ შეწყვიტა, თვითა ახლადე დაეჭერე. შენი სული მიჰჩიროა.

ასეთი ისტორია ჰქონდა ყველა ჩვენს პარტიულ გაზეთებს, განსაკუთრებით რუსულ გაზეთებს. ასეთ პირობებში ვიცხვებდებოდა მეუბნება.

და ციეთა რ მოგასხენია: ჩვენ, ქართველ სოც-დემ. პარტიის ჟურნალისტებს, ისეთი დროც გვჭირია, რომ არა თუ ბურჟუაზიულ გაზეთებში დაეჭვრით, თვით ჩვენს საკუთარ პარტიულ გაზეთებშიც ბურჟუაზიულად არ არა, კიდევ უარესად გვეჭირა. ამს ერთ მაგალითსაც მოგასხენებთ და მსჯავარი თვით შეიკვებოდა დაგვლის.

1908 წელს, 28 მაისს, თბილისში მოკლეს საქართველოს ეგზარხოსი ნიკონი. იმვე თუ მეორე საღამოს ანდრეევის ქუჩაზე მოსიონრთა ტანძარი „შავრაზმელი გუბეტის“ ნ. გორაკდების თავმჯდომარეობით მიეწყო თბილისის რუს ხელკაცთა მიტინგი, რომელსაც, სხვათა შორის, ყახახის ჯარების წარმომადგენლებიც დაესწრენ. მიტინგმა ერთხმად მიიღო დადგენილება მოეწყო ქართველების სარდალ და ქუტუბა თბილისში და სხვა ქალაქებში, დაეცა ყახახების ჯარის თწილები კი გეგულზე დგაოთ.

ჩვენი პარტია დიდ საგონებელში ჩავარდა... ვამკლავებმა შეძლებელი იყო. ცენტრალურმა კომიტეტმა გადაწყვიტა: პარტიული გაზეთები გამოეხმებურენ ეგზარხის მკვლელობას და ენერგიულად დაჰკმონ იგი ქართველ ენაზე გადმოდიოდა სოც-დემ. გაზეთი „ნაბურჟუალი“. (იხ. „ნაბურჟუალი“ 31 მაისის ნომერი). რუსულ ენაზე იმ დროს ჩემი ხელმძღვანელობით გამოდიოდა „ნაშა ქიზნი“. ქართულ გაზეთისთვის წერილის დაწერა ნ. ჟორდანიას დაეკისრა, რუსულისთვის—მე. ამ მკვლელობის გამო ჩემი ხელმოწერილი წერილი დაბეჭდილია მოწინავეთ „ნაშა ქიზნი“-ის 1 ივნისის ნომერში. ჩემს არქივში ინახება გენერალ-გუბერნატორის მიერ გასწორებული ჩემი სტატიის კოპიუტურა. ამ სტატიის ნახევარი წაშლილია გენერალ-გუბერნატორის ხელით. ნ. ჟორდანიას წერილი კი გაუშვეს შორიანად, რის გამოც მისი ავტორი ხუმრობით გვეულებოდა: ამ გაუქრებამ ისეთი წერილი დამაწერია, რომ გენერალ-გუბერნატორმაც კი ვერაფერი ნახა შუგ მისი აზრების საწინააღმდეგოო... დამინჯერეთ: არც ერთი ჩვენგანი ასეთ წერილს არ დასწერდა. რა თავს ეიტებდნენ მოკლე ეგზარხის ჩამოღობის გამო? მაგრამ ამას ჩვენგან ვილატებდა მომენტო. ჩვენი ედიტორი ყახახების მიერ ქართველ ხალხს დარბევს საშიშროების წინაშე და სხვა რა ჯაზი გვიქრება, რომ ეს მკვლელობა ენერგიულად არ დავეცემო?

მე არ ვციც: იქნებინ თუ არა ჩვენმა წერილებმა რაიმე გავლენა რუს ხელკაცების ორგანიზაციებზე და მათი მფარველი კავკასიის უმაღლეს ადმინისტრაციასზე, მაგრამ იმ დროს კი გვეჯავა, რომ ამ ჩვენ წერილებს უკანასკნელი როლი არ უთამაშნიათ იმაში, რომ ყახახ-

სებმა ჩვენში ქართველ ხალხს „პოგრომი“ არ მოახდინეს.

ჩვენ ასეთი პირობებში ვიცხვებოდა მეუბნება და წერია. ჩვენი რუსული ამხანაგები ამ პირობებს არც კი იცნობდენ. მათ ვრს, ათი ნაციონალურ კულტურას, მათი ნაციონალურ სასეს აზრენ არ ექედნებოდა მოსიონრთ, მათი რთალია, ებრაელების „პოგრომები“ თვითმპყრობელობის დროს ჩვეულებრივი მოვლენა იყო, მაგრამ ამის წინააღმდეგ მთელი რუსეთის პრესა და საზოგადოებრივი აზრი იბრძოდა.

ჩვენ, ქართველი სოც-დემ. და მათი პარტია ხშირად ვიყავით იძულებული მართით-მართო გვეხრება არა მართო ადგილობრივ საკითხებზე, თვით ქართველ ხალხზეც. ეს გარემოება კი ჩვენ გვაიძულებდა რუსულ პრესით, სახელმძღვანელო ბურჟუაზიული გენერალურა, რადიკალს, როგორც ზემოთ ნათქვამიდანაც ცხადია, რუსულ ენაზე ჩვენი პარტიული პრესა არ არსებებდა ან არსებობდა ერთობ ეპიზოდურად...

მე მესმის. მე სულაც არ გამიკვირდება, რომ დღეს ჩვენმა ახალგაზრდებმა, რომელსაც არ იციეს თუ რა პირობებში ვიცხვებოდა ჩვენ წერია და მეუბნება, გენსაყვედუროს წინდა „პარტიული“ ხალხს აბრულებდა. ახალგაზრდა თათბა ჩვენ, თქმა არ უნდა, ვთავსავდებოებს ეგზარხის მკვლელობის შესახებ დაწერილ სტატიებს.

ახალთაობის ასეთი მიღება საქმისადმი ვასახებია. ყოველ თათბას, ყოველ დროს თათბის თვით მინარია მართალი და უტკობელი. ყველა თათბა იწუნებს სხვის ნაწილ-შეჯარს და იწუნებს თათბისს. ეს ვასახებდაც არის და, თუ გეხებათ, ეპონირებოც.

მაგრამ მე პირადად არ მესმის: რა სახელით მიყენებენ მე ასეთ ბრალდებას ჩემი ყოველი ამხანაგებზე? თუ მე ასეთი რამე ცოდვა მიმიძღვის, ისინიც ხომ ჩემთან ერთად ცოლადღენ? მაშ რათა უსტყენდეს დღეს-იმას, რასაც გუშინ ტაშის ეყრითა და ვაშს ძახილით აჯილ-ღუბენ?

მაგრამ ამის გამოქრებას მკითხველს მივანდობ და მე კი „ტიტულ. ლისტ“-ში თანამშრომლობის საქმეს დაუეზარებოდა.

იმ პირობებში, რომელსაც მე ზემოთ მოგახსენეთ, ჩვენ ან უფრო უნდა გვეთქვა წერაზე: ან და საპროკუბის დროს ბურჟუაზიული პრესით გენსარგებოდა, თუ კი ეს უკანასკნელი კი დაკეთიობდა ალგას ჩვენი აზრებისა და იდეის ვასაყრველებლად: „ტიტულ. ლისტოკი“, რა მს უნდა, ჩვენი ღამეში თვალბნისთვის ადგილს არ დაგვიბობდა, უნდა ვიფიქროთ, მას უფრო მერკანტელური მოსაზრებები ჰქონდა ამ შემთხვევაში. მისმა ხელმძღვანელებმა კარგად იცოდენ, რომ ჩვენ, და კერძოთ ყაჩახის, მკითხველს ვცვადა და ისინიც, ალბათ, ამით იყენდ ანბერყურებულს.

„ტიტულ. ლისტოკი“-ც, ალბათ, ამისათვის მიწვედა სტუმართ-მოყვარეობას. მაგრამ ეს ჩვენთვის სულ უიოთი იყო. მე და საერთოდ ჩვენ იძულებული ვიყავით ამ სტუმართ-მოყვარეობით ვგესაზრებოდა. მე ამას მიაქუტებდა არა ანგარდა, არამედ სათვის ინტერესო. და დღეს მე თამაზად წარსვლებში თვით უღმობილო კრიტიკის წინაშე იმ სტატიებით, რაც მე იქ დამწერია.

ჟარნიბი.

პოლიტიკური მიმობილება

1) ავსტრიის სოც. დემ. პარტია ყრბობის დასრულებმა ვენაში. 2) საპარლამენტო არჩვენების მოლოდინი ინგლისში. 3) თავდასხმა შანხაის საბჭოთა საკონსულოზე.

ავსტრიის სოც. დემ. ცნობილი იყო, როგორც „ემმარცხენე“ სექტორი საერთაშორისო სოც-დემოკრატების. მას განსვავებულ პოზიცია ექონა შერეო ინტერნაციონალში და საკუთარი, „ემმარცხენე“ პლატფორმით განმოდიდა ინტერნაციონალის კონგრესებზე. ამ „ემმარცხენე“ პლატფორმებმა, რაც გულწრფელად სჯეროდათ

სოც-დემ. მასებს, იმდენათ ვაზარდა ბურჟუაზიურების გავლენა ინტერნაციონალში, რომ სოც-დემ. ძველ ავტორიტეტებზე—კარლსკინ-ანდრეევილ-გოლივინიევი ელარ ბედალდ მეათ წინააღმდეგ გამოხტვლის საჯაროდ და დიდ კომპრომისებზე მიილოდენ მათთან.

„ოტკრაპუკნა“ ავსტრო-მარკისტების „ემმარცხენეების“ პოლიტიკისათვის სათანადო თვითონი შეშინესაც შეეცალა, რამაც სერიოზული შიში შექმნა მენწვივის მიეს ძველ პარტიებში და ცილი დასწამეს მას ბოლომდე ვიკურ ტენდენციამო.

წარსული წლის ყროლობაზე ავსტრ. სოც.-დემ. მოგერი პრინციპალური ცვლილებებზე შეტყობა პარტიის ძველ მამლურ პროგრამაში. პროგრამის ახალი რედაქციით დასაწყებათ გამო ცნობილი სამთავროს ომის მთლიანობის გამოყენება იყო უნაძრავი და სავარაუდოდ, თუ დემოკრატების და პარლამენტარების განთქმული სტრატეგია და ამის განხორციელება. პროგრამაში მხოლოდ იყო ისეთი ფორმული, რომლებიც მხოლოდ არ ეთანხმებოდნენ მენშევიზმის თეორიის და პრაქტიკის.

„ავსტრო-მარქსისტების“ ამ „ემმარქსენზე“ პლატფორმებმა ერთობ დიდი სასაზურა გაუწია თავის დროს. საერთაშორისო მენშევიზმის იდეურ და ორგანიზაციულ რღვევის ავილებში, რაც აუცილებელი იყო მანამ შექმნილ პოლიტიკურ კრიზისის პირობებში, რომ ამ პლატფორმებს არ დაეყენებია მსხვილი ისეთი ილუზიების გავლენის ქვეშ, რომ ამ პლატფორმებს არ აღემატებოდა იმდენი, მომავალი პოლიტიკური ბრძოლების მათი ხელშეწყობით წარმოებდა.

მაგრამ ბაუერების ეს თეორეტიკული მემარქსენების მარქსების სცალად მალე გელოჟყავდა. მასებმა მალე დარწმუნდნენ, რომ მათი ხელთ არასოდეს არ განხორციელდებოდა მოცემული დამარცხება, რომ ისინი არ შექმნიდნენ კონფლიქტებს ბურჟუაზიასთან, 15 აგლის მიმდინარე მუშების სტრუქტურა გასულდება ენაში, როდესაც ბაუერები აქტიურად გამოვიდნენ მუშების წინააღმდეგ და ახალდენ ლაბორის რეაქციონური თავგრაობის რეგენტი, საპოლიტიკო დაარწმუნება უკვლა. „ავსტრო-მარქსისტების“ მემარქსენების“ პოლიტიკა და თეორია მხოლოდ მენშევიზმის გადასარჩენად და მუშების თვლის ასახვევად იყო მოგონილი და შექმნილი.

ერის ამგვარი შემდეგ, არ თქმა უნდა, ბაუერ-ალდერგენების არავითარი ანრი აღარ ჰქონდა რღვევით დასაწყობებულ ნიღბის ტარებას და ამ დღეებში დასაწყობებულ ავსტრო-სოც.-დემ. ყროლობაზე ემნაში კიდევ მზადა ავსტრო-მარქსისტების მემარქსისტების რომიზალური ლიკადლითა. ავსტრო-მარქსისტის მთავარი „ოტრო-ბურჟუაზის სრული სოლიდარობა გამოუსტყავდა მემარქსისტების თანამშრომლებს თეორიისა და პრაქტიკის მთელს მხარეში. ბურჟუაზიასთან თანამშრომლობის და რევოლუციონური მოძრაობის საწინააღმდეგო მუშაობაში.

ბურჟუაზიული პარტია, რომელსაც კიდევ ეკვი ეზარებოდა, არ სჯეროდა მათი მემარქსენების თვალმაქცობა, დიდაც კაყოფილებით შეხება ყროლობის მოშორის ასეთ დასრულებას, საკითხებისადმი ასეთ „საღ“ მიდრეკილად დადგინილებების გამოტანის მემარქსენების კაბიტულითა. მასებში, უფრო, ბურჟუაზიის ბაუერების ნაძვლილ სახის გამოძევინებით, მათი მემარქსენების იდეოლოგიისადმი თავის დასაწყვეად და ქმნატივი ხელშეწყობების შესარჩევად მომავალი პოლიტიკური ბრძოლების ჩანატარებლად.

2.

ინგლისის მუშელმარგება, რომელმაც საქმეთა ინტელუგენციის და რევოლუციონური მოძრაობის დამარცხების დიდი მისია აღიუს თავის თავზე და მუშელგენ ამის განხორციელების ცდას, პასუხში დაჩეჭე, სარქმეტიურ დამარცხების განიცდის საშინაო და საერთაშორისო პოლიტიკის ყველა ფორმებზე, მათ ვერ მოხერხდნენ საქმეთა კავშირის ეკონომიკური და პოლიტიკური ინტელიკა, ვერ მოახერხდნენ საერთაშორისო რეაქციის გაერთიანებული ანტი-კლასური საყრდენების შექმნა და მუნაინი ხელში დიპლომატიკა და აზი ხელსაყული შედგება.

ინგლისის წერილი ბურჟუაზია, რომელიც თავდაზნებ იყო ანაღუგანობა შეუძლებელია პოლიტიკის, მაგრამ პაღის ანტისაქმეთა პოლიტიკის წინააღმდეგე უკანასკნელ მემარქსისტულ თვით კონსერვატორების ერთ ნიწილსაც შეეგრა ამავე შეუძლებელი საერთაშორისო პოლიტიკის მიხან-

შეწინილობაში და წინააღმდეგე გამოუსტყავენ სურვილს ოფიციალურ განცხადებებში, რომ ზოლიონის მთავრობა არ იქნეს წინააღმდეგე სამქმეთა კავშირისგან ახალი წინააღმდეგების მიღებაზე საეკური და დიპლომატიური ურთიერთობის აღსადგენად. კონსერვატორების ორგანი „ოპორტივი“ უფრო დიდი მოუთმენლობას იჩენს სკაინში, როდესაც მას უნდა განიარაღოს მოსამდებელი კონფერენციებზე სამქმეთა კავშირის მონაწილეობა გამოიყენოს მოტივად ასეთი განცხადებისათვის: „ამჟამად პრაქტიკულ აუცილებლობას წარმოადგენს სასწრაფოდ განახლება დიპლომატიური ურთიერთობის ლინდინსა და მისკის შორის“-ო.

ამ დღეებში ნატარბული მუნციპალური არჩენებში, სიდაც კონსერვატორებმა წინა არჩენებთან შედარებით დაკარგეს მანდატების 70 პროც, მუშათა პარტიის სასარგებლოდ. კიდევ უფრო ადისტურებს იმას, თუ რადინდელ ვაიხარდა შეუძლებელია ანტისაქმეთა პოლიტიკის მოწინააღმდეგეთა რიცხვი, თუ რამდენად უმრავლად მათი გამარჯვების მოლოდინი მომავალ საპარლამენტო არჩენებში.

ლიბერალური პარტია, რომელმაც სასტიკი დამარცხება ნახა 1924 წ. არჩენებში, დიდ პერსპექტივას ამუშავებს ეხლა კონსერვატორების მხოლოდინდელ დამარცხებაზე და იმედი აქვს, რომ ლიბერალების ის ნებები, რომლებიც წიალის კონსერვატორებმა წინა საპარლამენტო არჩენებში ყალბი საუთებით შექმნილ საარჩევო ფუნქციით და მოწვევით კურა მოძრაობის გამარჯვების მანქის შექმნით, ისევე მათ დავტარებდნენ. არა ნაკლები იმედი აქვს მათ აგრეთვე საარჩევო ღონის სიღრმის, რისთვისაც გერმერტ სამხედროლის განცხადებით. იმდენად დიდ თანხა ყოველი მფარული, რომ ლიდა-ჯორჯის მიერ თანხანილი 3 მილი. მანეთი სრულიად უმარჩევლო თანხად არის ნანსენები.

ინგლისის არჩენების სისტემაში და პრაქტიკაში, უსათუოდ დიდი მნიშვნელობა აქვს საარჩევო ფუნქციის სიმდიერეს, ამისად ბევრად არის დამოკიდებელი არჩენების შედეგები. მუშათა პარტია, რომელიც მალთან სუსტად გრძობს თავს ამ მხრე, რადგან ამის წინდ მთელს პროფესიონების საწინააღმდეგო კანონით, მათ ერთმანეთ საშუალება პრაუკევიზორებში. პოლიტიკური დინამიკებისათვის ფუნის მფარვეების, უკვე გამოიდა საარჩევო ბაზარში სქმების გასაქრითი, თუ კი სასრულ ფასს შეაძლებენ მასში მოწინააღმდეგე პოლიტიკური პარტიები, მოუფედავე ყველა იმის, ლიბერალური პარტიის დიდი დამარცხება მიიქც საეკურა, რადგან მუშათა პარტიის ინფორმალური პროგრამას საყრდენი მისაქმელ წერილ-ბურჟუაზიული და პაკეისტიურ ლემენტებისათვის, რომლებიც ჩამოკლებილი კონსერვატორები.

როგორც სამხადის მუშაობიდან წინას, ინგლისის მომავალი საპარლამენტო არჩენებში დიდი ბრძოლი ასპარხვად გახდება პოლიტიკური პარტიების შორის, რომლის ცენტრში, როგორც წინა არჩენებში ისე ეხლაც, იქნება საქმეთა კავშირი, მასთან დამოკიდებლობის საკითხი.

3.

შინაის საერთაშორისო უბნის მუნციპალიტეტის ფუციონში „მოტო-ზინა-დეილი-ნოვაში“, რომელიც ფაქტიურად მხოლოდ ინგლისელების პოლიტიკის და ინტელექტის ენასტარება და თინანსხორადე მათ სტრუქტურა-მანასის საბქმეთა საფონდის წინააღმდეგე. ინგლისის მუშელმარგების ვერ თემენენ, რომ აზიის საბქმეთის საბქმეთა წარმომადგენლის და რევოლუციონის დროშას ხელადენ და ემხადენდენ, რომ რაინდ სანდლო მოეკმე-ზინტაისტიური თვალსაზრისით, რომ ბექე მოწყობი ინტელიკინასა და ლინდინში საქმეთა კავშირთან დიპლომატიკური ურთიერთობის გაყვევის წინ. ასეთი დავალების შესასრულებლად მათ თავის გა-

ნკარგულებში ყვეთ შანხაის ფაქსიტური რაზმები და თეთრფარდობების მივლი სზოვა, რომლებიც ყოველთვის მსად არიან ინგლისის რეპკონტრების წინაშე სამხსურის გასაწყვილ. ამ ბანდიტურ და ავანტიურ გადარწმუნებების სისრულეში მოსაყვანად მათ აირჩიეს 7 ნოემბერი, ოქტომბრის რევოლუციის ათი წლის თავის დღესასწაულის დღე, რადგან ამ დღესჩადენილი თეთრგვარდობების ყოველგვარი მოქმედება ადვილად შეიძლება აღესანიად დღესასწაულის საწინააღმდეგო კონტრ-დემონსტრაციადა.

თეთრგვარდობების მიზარტესტული ორგანიზაცია — „სამშობლოსათვის მებრძოლითა კავშირი“, „რუსეთი“ და სხვა... ერთი თეთრ ადრე შეუდგენ ატიკციას საბჭოთა საკონსულოს წინააღმდეგ. მათ იმერ გამოშვებულ მოწოდებებში და ფურცლებში ისინი აშკარად მოუწოდებდნ თეთრგვარდობებს, რომ 7 ნოემბერს მოეწყობთ საკონსულოს დარბევა, საბჭოთა მოქალაქეებზე თავდასხმა და სხვა ამის მხარეში ბანდიტური გამოსვლები. ჯერ კიდევ ორი კვირის წინდ, ყველად იცოდა შანხაისში, რომ მხადლებიდა თავდასხმა საკონსულოზე. ეს ავიდა, რა ოქმა უნდა. საერთაშორისო უბნის პოლიციაშიც, რომლის ინსპექტორად ითვლება ინგლისელი ოტელიერი იანვა, მთარამ მიუზღდავად ამისა, არავითარ

ზომები არ იქნა მიღებული პოლიციის მიერ საკონსულოს დასაცავად და დარბევის დაწყების ერთი საათის შემდეგ მოისურვა მხოლოდ მათი საკონსულოსთან გამოცხადება. პოლიციის ასეთი მოქმედა, რომელიც თვით იყო თავდასხმის ორგანიზატორი, რა თქმა უნდა, გასაგებია, რის შესახებაც მთელი სიმკაცრითა ნათქვამი საბჭოთა კავშირის გენერალური კონსულოს მიერ გაგზავნილი ნოტაში.

7 ნოემბერს მოწყობილი თავდასხმა, მისი ავტორების სამწესნაროდ. მანაც ეგრ მატარდა ისეთი გამოჩვენებით, როგორც ეს ქნებდა მათ გათვალისწინებული. საკონსულოს თანამშრომელთა გმირულად თავდაცვამ, მთავრება ბანდიტების საკონსულოში შეჭრის აცდებება და უქმეცევა.

ამ ბანდიტურ თავდასხმას უმსხვერპლია ორი თეთრგვარდობი, რაც, როგორც მიღებულ ცნობებიდან სჩანს, უნდა გამოიყენონ საბაზათ ახალი თავდასხმის მოსაწყობათ.

ინგლისის შუბლმუხარნი, როგორც სჩანს, კიდევ ეგრ დარწმუნებულან, რომ ასეთი თავდასხმებით ისინი პასიუმი რჩებიან, თვით უფრო მეტს ზიარავენ ნახულობენ, ვინც საბჭოთა კავშირი.

კ. კეიშვილი.

აქაროვლის სხსლო მუწრნიოზა)

სასოლო მუწრნიოზის სხვა დარგების განხილვა კიდევ უფრო ღრმა შიშვნადობის დასკვნამდე მიგვიყვანს. ავილით მევენახეობა-მელიტიონება, მეთამბეჭობა, მეზამბეჭობა, ჩიის კულტურა, მეხილეობა, მესაქარბიობა და მუაბრეშუტეობა.

მართალია ვენახების სივრცე ომის წინა წლებთან შედარებით ნაკლებია, მაგრამ ღვინის მოსავალი წლით წლობითი მატულობს, რაც იმის შედეგია, რომ აგრკულტურულ მხარეს მეტი ყურადღება ექცევა და ამ უქნასწვლის ინტენსივობისთან ერთად საერთო მოსავალი არა თუ შედარებით მატულობს, ის აბსოლიტურად სჭარბობს ომის წინა წლების საშუალოს.

ავილით 1914—15 და 1925 წ. ვენახების საერთო სივრცე უფროა 1914—15 წ. 45 ათას დუბეტრანს. ღვინის საერთო მოსავალი 7.233 ათას ვედლი. 1 დეს 160 ვედლი. 1925 წ. 32 ათას დესეტრანს. ღვინის საერთო მოსავალი 8.214 ათას ვედლი. 1 დეს. 256 ვედლი. მღვთარბობა უკომენტარიოდაც ნათელია.

მეთამბეჭობა ჩვენი სასოლო მუწრნიოზის ერთ უმთავრეს დარგთაგანს წარმოადგენს. იმის შიშვნელობა არ განისაზღვრება საშინაო მოზამბეჭობით. ის წარმოადგენს ერთ უმნიშვნელოვანეს სექტორსო საგანს. როგორც შეუძრბობის სხვა დარგებმა, ისე მეთამბეჭობამაც (გაიციკდა ომის და მისი შედეგებით გამოყვეული კრახისი, მაგრამ თამამად შეძლებდა იტყვას, რომ მეთამბეჭობამ ეს კრახისი უქვე განელო და ნორმალურ განვითარების გზაზე შედგა და 1926 წელს 1913 წლის ნორმის ღლიად გასცილდა როგორც სივრცით, ისე მოსავლის რაოდენებით. 1913 წლის თამბეჭობის ნათესის სივრცე იყო: 9651 დესეტრანს. 1926 წელს მისი სივრცე უფროა 12.890 დესეტრანს. ასე გაიზარდა მეთამბეჭობა მოსავლის მხრითაც: 19213 წ. მოსავალი

ავილი იყო 555 ათასი ფუთი, 1926 წელს 704,5 ათასი ფუთი.

ზამბის მოყვანა, რამაც აღმოსავლეთ საქართველოში უკვე მკობრით ფეხი მოიკიდა, თანდათანობით ზრდის და წარმატების პროცესშია. აქ აღსანიშნავია, რომ მოსავლის რაოდენობა ერთიულზე მნიშვნელოვნად გაიზარდა ომის წინა წლებთან შედარებით.

ზამბის ნათე-	მოსავალი I დესიაოდ.	საერთო მოსავალი
წლ.	დესიტრ.	ფ.
1909—13	5,640	12,9
1917	1,200	—
1923	4,500	35
1924	4,570	35
1925	6,900	32

1913 წელთან შედარება იძლევა	მოსავალი
წელი	სივრცე
1913	100
1923	80
1924	81,0
1925	128,0

სურათი ნათელია: მებამბეჭობა სივრცით ზარბობს ომის წინა დროს მხოლოდ ერთი მეოთხედით, მაშინ, როდესაც მოსავალი გასამეტუდა.

მეაბრეშუტეობა ერთი საუკეთესო შემოსავლის წყაროთობდა ჩვენი სხსლო მუწრნიოზის განვითარებას აქაც, ისე როგორც სხვა დარგებში, დიდ წილსაც უტევდა. ომის შემდეგ სხვა მუწრნიოზისთან ერთად აბრეშუტის მოყვანაც საგრძობლად შემცირდა. თუ 1913 წ. ნორმალურ წლიათ ვინაგვარეშობით, მივიღებთ:

1913 წ. გამოშვებული იქნა 80 ათასი კოლოფი	თესლი. მოსავილი უფროა 95 ათასი ფუტყ—100
1922 „ „ „ 36 „ „	„ „ 50 „ „ 52,6
1923 „ „ „ 58 „ „	„ „ 100 „ „ 105,2
1924 „ „ „ 104 „ „	„ „ 139 „ „ 146
1925 „ „ „ 87 „ „	„ „ 143 „ „ 150,5
1926 „ „ „ 105 „ „	„ „ 150 „ „ 157,9

აქედან ცხადია მეაბრეშუტეობის საკარბიობა წარმატება ომის წინა წლებთან შედარებით, ხოლო გასაბჭოების პერიოდის შედარება იძლევა რეკორდულ კოეფიციენტს: 3-ს ხუთი წლის განმავლობაში.

ჩიის კულტურა უქნასწვლად ათეულ წლებში უკვე საგრძობლად ადვილი იქნას. ამ კულტურის განვითარების ტენდენცია ნორმალურია. იმისა და შედეგად წლების კრიტიკის გამო. სხვა მუწრნიოზებთან შედარებით, მხოლოდ ტრანის ცვალებადობა თითქმის არ განაწვდია, მხოლოდ ზრდის ტენდენცია, რომელიც ოამბდ მას თან სდევდა

*) იხ. „ახ. გზა“ № 42.

1916-დან 1921 წლამდე შეჩერდა, აქედან ოთხი წლის განა: 1916-17, 1917-18, 1918-19 წლებში მოხატა; გასული წლამდე სტაბილური იყო. 1926 წელს უშუალოდ ჩაიღებინა მოვეცა როგორც ჩაის პობატციების, ისე მსახლის რაოდენობის მხრივ, აი ციფრები:

1913 წ.	— 818 დსკტინა.	მოსავლი 1.355.000 ვირ.
1916—1921	— 907 „ „ „	1.200.000 „
1922—1925	— 913 „ „ „	2.000.000 „
1926 წ.	— 1.224,5 „ „ „	2.071.361 „

ჩაის კულტურა, რომელიც ერთგვარ სტაბილურ პირობებში იძულებულია 1926 წლიდან შედის სწრაფი წინსვლის პროცესში. ომის წინა წელიდან შედარებით სიგრძის წრდის კოეფიციენტი 1916 წ. უდრის 1,5. ხოლო მოსავლის 1,8-ს.

სხვა დარგების განხილვა ერთობ ასეთივე ზრდისა და წარმატების სურათს გვიხატავს. საერთოდ სასოფლო მეურნეობა მთლიანად ომის წინა წლებთან შედარებით, ზრდის 1,9 კოეფიციენტს გვიჩვენებს. ხოლო თუ ჩვენ უკანასკნელ წელს გასაბჭოების წელს შევადარებთ, აქ უკვე ეს რიცხვი 3,5-მდე გაიზარდა.

სასოფლო მეურნეობის გაჩაჩვის დროს შეუძლებელია სახელმწიფოს სასოფლო სამეურნეო პოლიტიკისთვის გვერიოს ახვევა. აქ ჩვენ ვინდა შევალთ ვასესათ ხაზი მხოლოდ აგრკულტურულ სქემის მდგომარეობას. პირველ ყოვლისა უნდა აღინიშნოს მევენახეობასში დასამართლის გაწევა. მთავრობის მიერ გასულ წლების გამოკლებული ანგარიშების მიხედვით: საქვ. ხელისუფ. საქართველოში 5 წ. არსებობის თავზე, ამერიკელი ვაზის საწარმოების არე 15 ნახევარჯერ გაზრდილა. სასაფხების პროდუქტების 8 ნახევ. გაზრდილა და გემლიერებულა აგრეთვე ექვანის რაციონალური მოვლა. იმვე წყაროს მიხედვით. 1926 წ. გაწესირებულა მანქანები 15 პროც. აგირალი 100 პროც. და სეტყვის საწინააღმდეგო მუშაობები 104 პროც. მეტი, ვიდრე წინა წლებში. გარდა საცდელ-ექსპერიმენტული ნაკვეთებისა, აგრკულტურულ ინსტრუქტაჟისათვის, სახელმძღვანელო გამოკვებისა და სხვადასხვა მოსამსახრებელ კურსებისა, აღსანიშნავია დრიალ საყურადღებო მოვლენა. სახელდობრ მანქანების სმარების ზრდა და ამ მხრივ ხელსუფლებისაგან მიღებული ზომები.

სასოფლო სამ. მანქანა-იარაღის გამოკრეებილი ბუნქტი 1924 წელს არსებობდა 60, მათზე მანქანა-იარაღის რაოდენობა მოლიოდა—1.786. საანგარიშო 1925 წ. ასეთი ბუნქტი 62 იყო. 2.422 მანქანა იარაღით. საქირალი ბუნქტების მანქანა-იარაღი მუშაობაში იყო 2.433 დღის განმავლობაში, 173 მუშა-ხელით, დამუშავებულია 2.751 დეს.—(იკვ).

როგორც აღვნიშნეთ, საქართველოს სახალხო მეურნეობის უმთავრეს ძარღვს სოფლის მეურნეობა შეადგენს. მაგრამ უკანასკნელი წლების განმავლობაში მიყვებლობა არაივეულებრივად იზრდებოდა და წინ მიიღის. ამას ჩვენ ცხადია გვიჩვენებს შემდეგი ციფრები.

დაწესებულ რაოდენობა	მუშა-ხელის რიცხვი	პროდუქცია ათ. ას ჰერვ. მან.
1923—24 წ.	116	8.027
1924—25 წ.	168	9.838
1925—26 წ.	231	14.368
		54.358,3

ამ შედარებიდან აშკარაა, რომ ჩქაროს ტემპით იზრდება მიყვებლობა. ამ საქართ ზრდასთან ერთად იზრდება მისი შედეგითი წონა მთლიან სახალხო მეურნეობაში. სადა წლის შედარება იძლევა სამეურნელო დაწესებულებაში ზრდის 84 პროც., მათში დაახლებულია მუშა-ხელის რიცხვის 79 პროც. ხოლო პროდუქციის—194,4 პროც.

1) ი. ანგარიშ. გვ. 88.

ეს შედარებითი ციფრები მეტად ღრმა მნიშვნელობა აქვს. ის პირველ ყოვლისა ცხადყოფს, რომ მიყვებლობა ერთადერთად მეტის-ნეტად ჩქარი ნახავითი. მაშინ, როდესაც სამეურნელო დარგების წარმატება სხვა უკანასკნელი წლის განმავლობაში 80 პროც. იძლევა, მეუშა-ხელის ამავე პერიოდში ზრდა 79 პროცენტში გამოიხატება და, რაც უფრო მნიშვნელოვანია, პროდუქცია 194,4 პროც. გაიძლევა იძლევა. აქ ცხადია, მოუძებია ყველაზედ უფრო პროგრესიულია შრომის პროდუქტიულობა, რაც, თქმა არ უნდა, უპარადიდ მინშვნელოვან მნიშვნელოვან უნდა ჩაითვალოს.

ეს დებულება უფრო თვალსაჩინო იქნება თუ მხედველობაში მივიღებთ უკანასკნელ წლებში ჩატარებულ ფასების დაყლებას. 1925-26 წლის პროდუქცია წინა წლებთან ფასებში გამოანგარიშებულია აშკარაა უფრო და დაპას მოგვეცეს. ეს გარემოება მიეწერება იმ საერთო ინდუსტრიალიზაციის ტენდენციას, რომელიც ემჩნევა მთელი კავშირის მეურნეობის უკანასკნელ წლებში და შრომის მხანინა-ზაციას, რაც ავტომატიურათა მთლიან სწევს პროდუქტიულობას.

სამწესხაროდ, ახლახან დათავაგრებული სამეურნეო წლის ანგარიშები ნელთ არა გვეცხვს, მაგრამ თანამედ შეიძლება ითქვას რომ 1926-27 წლის განსაკუთრებით მიორე ნახევარში პროდუქცია უფრო გაძლიერებული იქნება და გაიავებულია, რადგანაც მთლიან სახალხო მეურნეობის მიყვება მამოძრავებელი ენერჯის დაღმურტელი ყავრია—ხაჟსი.

ახლა თუ მესამე მნიშვნელოვან დარგს, ვაქრობან განვიხილავთ, დავინახავთ იმავე ტენდენციას. როგორც იტყობა 2 დანარჩენს: სახალხოზარ პერმანენტული ზრდა—წინსვლა.

	1923 წ.	1924—25 წ.	24—25 წ.	1925—26 წ.
საქარ. დაწყ.	—	1 ნახ.	2 ნახ.	1 ნახ.
რიცხვი	—	11.443	13.045	14.195
საერთო საავაზო ბრუნვა (ათას მან.)	98.523	121.373	135.051	155.604

მოყვანილი ცხრილი ნახევარ წლობით გვიჩვენებს გრანდიოზულ ზრდას. 1925-26 წლის 1-ლ ნახ. ბრუნვა 53 პროცენტით აღემატება წინა წლის საავაზო ბრუნვას. ეს ზრდა ხდება სახელმწიფო და კოოპერატიულ დაწესებულებების ხარჯზე. თუ სახელმწიფო, კოოპერატიულ და კერძო საავაზო დაწესებულებათა ბრუნვას 1923 წ. ვინაგვარაშუამ 100, მივიღებთ: 1924-25 წ. სახელმწ. 286. კოოპ.—230. კერძო—164. 1925-26 წ. 1-ლ წ. სახელმწ. 305. კოოპ. 290. კერძო—156.

თუ ამ მოკლე მიმოხილვას დასკვნებს ვაუკეთებთ, მივალთ მეტად მნიშვნელოვან შედეგებამდე:

- 1) სასოფლო მეურნეობის უმთავრესმა დარგებმა ომის წინა დროის მდგომარეობას გადაჭარბა. რაც შეეხება გასაბჭოების პირველ წლებთან შედარებას უკანასკნელი წლის მდგომარეობა გვიჩვენებს ზრდის კოეფიციენტს 3,5-ს.
- 2) მიყვებლობა პროგრესული ზრდის პროცესშია. ის წლიდან წლებში არაივეულებრივ ზრდის ტენდენციას გვიჩვენებს. რას გამო მისი ხედვლითა წონაც უარსებობას განიცდის.
- 3) ვაქრობასაც სხვა დარგებთან ერთად ვაქრობა ზრდა ახასიათებს.

საქართველო (ციფრებში*)

3. უ მ უ შ ე მ ვ ა რ ო ბ ა

უმუშევრობა არც ისე მწვავეა ჩვენში, როგორც ეს ზოგიერთს წარმოუდგენია. ინგლისში 36 მცხოვრებელ მოიხსნა 1 უმუშევარი, მხოლოდ საქართველოში კი, 176 მცხოვრებელზე მოიხსნა 1 უმუშევარი.

100 პროცენტის წევრზედ უმუშევართა შემდეგი რაოდენობა მოილიდა: ინგლისში 1924 წ. 1 ოქტ. 100 დაზღ. პროცენტზე. წევრზედ მოილიდა 8,7 უმუშევარი, გერმანიაში 12,2 უმუშევარი, პოლანდიაში 8,8 უმუშევარი, შვეიციაში კი 14,7 უმუშე, მხოლოდ საქართველოში კი 13 უმუშევარი.

1918 წ. ტულისში იყო 8,952 უმუშევარი და 1 უმუშევარი მოილიდა ორ მოზუმზედ.
 1926 წ. 1/1 " " 8,972 " " " " " " " " 6,3 " "

მოზუმზედათა შიშართ უმუშევრები შეადგენდნენ: 1918 წ.—47,1%, 120 წ.—22% და 1926 წლის 1 იანვრისათვის კი 15,9%, თუ ამას შევადარებთ მუშების რიცხვის საერთო ზრდას, დავინახავთ, რომ სხვა ინდუსტრიალურ ქვეყნებთან შედარებით, უმუშევრობა საქართველოში არც ისე კატასტროფულია, როგორც ზოგიერთს წარმოუდგენია.

ვ. სამომხმარებლო კომპანიაში

ა. სამომხმარებლო კომპანიების ძირითადი ქსელის საკუთარ თანხების ზრდა.

წლები	მანქნებლები	სულ საბარუნაი თანხა		თანხები სა-ვაჭრო ბურჟუაზიაში	სა-ეროთა თანხასთან	თანხები სა-ვაჭრო ბურჟუაზიაში	სა-ეროთა თანხასთან
		ლ.	%				
1925 წ. 1/1 X . . .		1,707,030	100	456,542	26,7	1,250,488	73,3%
1926 წ. 1/1 X . . .		3,356,329	100	2,232,330	66,5	1,123,999	33,5%
1927 წ. 1/1 X . . .		3,996,577	100	2,631,271	65,8	1,365,306	34,2%

ბ. სამომხმ. კომპანიების ძირითადი ქსელის საპაიო თანხების ზრდა

დასახელება	წლები					
	1925 წ. 1 ოქტომბ.	1926 წ. 1 ოქტომბ.	პროც. წინა წელთან	1927 წ. 1 ივლისის	პროც. წინა წელთან	
ძირით. კომპანია, საპაიო თანხები	329.315	569.840	57,8	879.509	64,8	
თვითფულ წევრის მიერ გაღებული საპაიო გადასახადი . .	2,26	2,73	17,2	3,42	79,8	

გ. სამომხ. კომპანიათა ძირ. ქსელის ბრუნვების ზრდა

დასახელება	წლები					
	1924-25 წ.	1925-26 წ.	პროც. წინა წელთან	1926-27 წ.	პროც. წინა წელთან	პროცენტ. 1924-25 წ. პირვლ წან.
პირველი ნახევარი	7.372.585	11.848.296	160,7	13.750.720	116,1	186,5
მეორე ნახევარი	10.191.811	15.732.158	154,3	—	—	—

გ. სამომხ. კომპანიების მათი წევრების და დუქნების რიცხვის ზრდა

დასახელება	წლები						
	1924 წ. 1 ოქტომბ.	1925 წ. 1 ოქტომბ.	1926 წ. 1 ოქტომბ.	1927 წ. 1 ოქტომბ.	პროც. 1926 წ. 1 ოქტომბ.	პროც. 1927 წ. 1 ოქტომბ.	
კომპანიების რიცხვი	133	141	148	149	100,7	112,3%	
დუქნების რიცხვი	700	871	1.005	1.192	118,6	170,3	
წევართა რიცხვი	106.093	145.630	208.201	256.893	123,4	242,1	

*) იხ. „ახალი გზა“ № 42.

VI. სახალხო ბანათმშენ.

ა) სასკოლო მასაკამდე აღზრდის დაწესებულებები.

წლები დასახელება	1924/25	1925/26	1926/27	ზრდა %/წ-ში
	დაწესებულების რაოდენობა	58	65	71
მასწავლებლები	195	221	220	12,8%
მოსწავლენი	3803	4159	4873	28,1%

მენშევიკურ ხანაში ასეთი დაწესებულებები არ არსებობდა.

ბ) სოციალურ აღზრდის სასკოლო დაწესებულებები (შრომის, მასაკ გადასულთა და გლეხთა ახალგაზრდობის სკოლები)

წლები დასახელება	1914/15	1919/20	1920/21	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27	ზრდა 1914/15 წ. შედარებუ- ლით	ზრდა 1919/20 წ. შედარებუ- ლით
	დაწეს. რიცხვი	1.759	1.572	2.007	1.664	2.152	2.245	2.403	36%
მასწავლებლები რიცხვი	5.773	4.202	6.839	7.058	9.016	9.305	9.879	71,1%	
მოსწავლენი	154.660	131.610	186.983	206.532	257.595	283.563	283.613	83,4%	

ვ) პროფტექნიკურ განათლების დაწესებულებანი.

წლები დასახელება	1914/15	1920/21	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27	ზრდა 1914/15 წ. შედარებით	ზრდა მენშ. პერ. შედა- რებით
	ა. პეტციალი ტექნიკუმი							
ტექნიკუმების რიცხვი	11	8	21	33	42	45	309%	437,5%
მათში მასწავლებლები	157	84	411	504	622	577	374%	687%
მათში მოსწავლენი	1960	959	4632	3856	5267	5478	267,5%	586,9%
ბ. პროფსკოლები								
როსსკოლები რიცხვი	10	18	33	27	39	57	470%	217%
მათში მასწავლებლები	98	176	204	166	291	318	224,5%	—
მათში მოსწავლენი	1105	1742	2422	1856	3411	4245	284,2%	143,9%
ვ. საქარხნო-საფაბრ. სკოლ.								
საქ. საფ. სკოლების რიცხვი	არ იყო	არ იყო	4	—	—	8	—	—
მათში მასწავლებლები	არ იყო	არ იყო	54	—	—	82	—	—
მათში მოსწავლენი	არ იყო	არ იყო	440	—	—	840	—	—
გ. პროფკურსები								
პროფკურსების რიცხვი	არ იყო	არ იყო	4	—	—	21	—	—
მათში მასწავლებლები	არ იყო	არ იყო	12	—	—	80	—	—
მათში მოსწავლენი	არ იყო	არ იყო	313	—	—	1825	—	—
პროფ. ტექნ. განათლების დაწეს. საერთოდ								
დაწესებულებ. რიცხვი	21	26	62	74	104	131	524%	404%
მათში მასწავლებლები	256	260	681	792	1065	1057	313%	307%
მათში მოსწავლენი	3065	2701	7807	7250	11047	12231	299%	352,6%

მენშევიკების ბატონობისას 1920 წელში სპეც. ტენიკუმების რიცხს 1914/15 წ. შედარებით დაუკლია 27,3%/ით, მათში ძასწავლებელთა რიცხს დაუკლია 46,4%/, მოხსენებელთა რიცხს კი დაუკლია 51,1%/, სამართა ხელისუფლების ხანა აიღვეა პიოტ. ტენიკურ განათლების დარგში კოლმასლურ ზრდის და ეს კი მანერინებელი იმის, რომ კვლადივიტურ მუშა ხელის მომხატვის დიდი ყურადღება მძევა ჩვენში. სრულიად საწინააღმდეგო სურათის გვედავთ მენშევიკურ პერიოდისთვის.

გ) უმაღლესი სასწავლებლები (ტვ. სახ. უნივერსიტეტი, ვ. ლენინის სახელ. პოლიტენ. ინსტიტ. სახელმწ. კონსერვატ. და სამხატვრო აკადემია)

დასახელება	წლები	1919/20	1920/21	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27	ზრდა მიმდ. პერიოდთან შედარებით
დაწესებულებათა რიცხვი	(მასწავლებლობა)	3	3	4	5	5	5	5	6	
მათში	(მასწავლებლობა)	178	255	420	452	457	433	526	439	
აქედან ტილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	(მასწავლებლობა)	4403	5351	8700	8410	8195	8038	8825	9551	
წიფო უნივერსიტეტი	(მასწავლებლობა)	1	1	1	1	1	1	1	1	138%
მათში	(მასწავლებლობა)	64	136	167	192	229	221	324	—	105%
მათში	(მასწავლებლობა)	2474	3454	3498	3724	4690	5284	6258	—	

დ) მუშათა ფაკულტეტები.

დასახელება	წლები	1921—22	1922—23	1923—24	1924—25	1925—26	1926—27
მუშათა ფაკულტეტის რიცხვი		2	3	3	2	4	5
მათში	(მასწავლებლობა)	87	88	129	133	152	206
მათში	(მასწავლებლობა)	543	677	985	1602	1977	2505

მუშათა ფაკულტეტები დაარსდა სამკ. ხელისუფლების დროს და მით საშუალების აბლევს მუშებს ეზიარის განათლებას.

ყველა ზემოთ მოყვანილი ციფრები თავისთავად ბევრს ლაპარაკობენ და არ საჭიროებენ სიტყვიერ კომენტარებს.

წ. ჩახვაძე

სოციალ მენშევიკ და სხვა სოციალისტურ პარტიებში შებენალ კალთა პრეზა

31 ოქტომბერს საქართ. პროვკავშირის დარბაზში შესდგა ყოფ. მენშევიკ და სხვა სოციალისტურ პარტიებში შემავალ ქალთა კრება, რომელიც გახსნა ამხ. ოლიმპიადა ბაქოში. თავმჯდომარეთ არსებულ იქნა ამხ. ციფონარია მახვილაძე, მდივნად ამხ. ლიდა მეტრეელიძე. კრება გულწრფელი სიხარულით შეხვდა რუსეთიდან ახლად დაბრუნებულ ამხ. ელიზიორა მახვილაძეს, (ყოფილი დამუშავებული კრების წევრი), სოც-დემოკრატიულ პარტიის უფლებს წევრს, რომელიც კარგა ხანია მუსგდა სასკოთა პლატფორმაზე. მან შემდეგი სიტყვებით მიესალმა კრებას:—მხანაგებო! მე საბჭოთა პლატფორმაზე შევდექე არა იმიტომ, რომ მოვიქცეე საბჭოთა ხელისუფლებასთან ბრძოლით, არა. მე თვეწინან მხოლოდ იმიტომ მოვედი, რომ დავრწმუნდი: კომუნისტები უფრო წმინდათა ბატარაუნ ცხოვრებაში მუშათა კლასის განთავისუფლების პრინციპებს, მე თქვენთან მივხედო სრული შეგნებით, რომ კომუნისტების ხელისუფლების დროს უფრო იქედება და პოლიტკრიტიკის დიდი სიყმე, მე მოვიცი იმიტომ, რომ ნათელი ჩემი ძალ-ღონე შევწერო თქვენს რბევში მუშაობას. კრებამ მხურვალე ტაშით დააჯილდოვა ამხ. მახვილაძე. დღის წესრიგში იყო: პეიშვილის მოხსენება საერთაშორისო მდგომარეობაზე; ოლია ბუქრაძის—ყოფილ მენშევიკ ქალების საბჭოთა აღმშენებლობაში ჩაბმისა და ოქტომბრის რევოლუციის 10 წლის თავის აღნიშვნა; ამხ. ელ. მასიტაძის მოხსენება ყოფილ მენშევიკ ქალთა სექციის მიერ ჩატარებულ მუშაობაზე და მიმდინარე საკითხები.

ქალები მწუხარებას გამოვსთქვიმთ იმის გამო, რომ მხოლოდ ოქტომბრის რევოლუციის 10 წლის თავზე ხდება ჩვენი შემოკრება ამ რევოლუციის დროშის ქვეშ და არა უფრო ადრე, როდესაც რევოლუცია განიცდიდა შემოტევის გარეშე და შინაურ მტრების მიერ. რუსეთში მომხდარ ოქტომბრის გადატრიალებას, ჩვენ პირველ ხარეში გვევს ოჯალით ვუქცქვლით. ვფიქრობდით, რომ პოლიტკრიტიკის დიქტატურა რუსეთის სინამდვილეში ვერ მისცემდა მუშათა კლასს მის უაღრეს მისწრაფებას დამცაყოფილებას. მაგრამ სინამდვილემ სრულიად წინააღმდეგი დაგვანახა. ჩვენ იმ თვითნად მტრულად შეხვიდით ოქტომბრის რევოლუციას. ამას ბრალი მიუძღვის მთელი ინტერნაციონალს და საქართველოს სოც-დემოკრატიულ პარტიის ხელმძღვანელებს, რომლებმაც თავის დროზე ვერ აიოფს ალღო ოქტომბრის რევოლუციას და ვერ გამოიანხეს საერთო ენა რუსეთის მუშათა კლასთან...

მხოლოდ რევოლუციის უღიღესმა ბელადმა ლენინმა ვინახა ღიროსა და გაემოიბოძის შესაფერო სიტყვა: მხოლოდ მან უთხრა ხალხს ომი ომს! მუშაობდა ქაბებს! ამ დამახინჯლ ფეხზე დადგა ომისაგან დილილ-დაქნცული რუსეთის მრავალ მილიონიანი მშრომელ ხალხს და გაპყვა თავის ბელადს. აქედან იწყება ახალი ხანა რუსეთის რევოლუციისა.

ამ ახალ ხანას ვერ შეეგუა სოც-დემო. პარტია, მან არ იწმა ოქტომბრის რევოლუციის და დარჩა რევოლუციის მტერთა ბნაკში. მან დაჭკმა ოქტომბეში და აქ, საქართველოში, განმარტებულად შეუღრა საკუთარი ცხოვრების მოწყობას. ჩვენ სამი წლის განმავლობაში გვდავადით, როგორ იწყებოდ და საქართველოს ცხოვრება, როგორ იხილებოდა და ტიადლებოდა ხალხს ვიზიყერად და მატერიალურად.

ყველა ამ მოხსენებების შემდეგ კრებამ ერთხმად მიიღო შემდეგი დადგინება: ოქტომბრის რევოლუციის 10 წლის თავზე, ყოფილ მენშევიკთა და სხვა სოციალისტურ პარტიებში შემავალი

როგორ დათავრდნენ საქართველოს მიწა-წყალზე გერმანიის, ინგლისის, შოტლანდიის და ოსმალეთის იმპერიალისტური ჯარები. განმარტებული, მოძვე რუსეთის ხალხებს დაზოგბული-საქართველოს ხალხი იპრობოდა თავის საკუთარ სიღლიში. ამ დროს რუსეთის მიწა-წყალზე სწარმოებდა უდიდეს ბრძოლებს რევოლუციის დასაცავად. მისი მტრების წინააღმდეგ, მაგარი რუსეთის მუშაკლასმა და მისმა წითელმა ლაშქარმა სძლია ყოველ მხრიდან მოსული კონტრ-რევოლუციის და სამოქალაქო ომებში (დამარცხდა ყველა ისინი, ვისც დებობდა რევოლუციის დასამარცხად).

1921 წლის თებერვლიდან საქართველოში იწყება ახალი ხანა, რომელსაც საქართველო კვლავ შეუერთდა რუსეთის მუშაკლასს და ოქტომბრის რევოლუციას.

საქართველოში არსებული ყველა პოლიტიკური პარტიები ს.ს.რ.დემოკრატიის მეთაურობით, არ შეუდგენენ, არ იწმეებს საბჭოთა საქართველოს. მათ ემიგრაციაში გადასხვეული ლიდერების რევა-დაზოგბების მოაყვებს 1924 წლის აგვისტოს ავანტიურა, რამაც ბრძალა მუშა და გლეხის ინსურგებულ საქართველოში... მაგრამ ამ უბედურებამ მალე აუხილა ხალხს თვალები. დღომ თავისი გაიტანა, საბჭოთა აღმშენებლობა, ქვეყნის აილირების გზაზე დადგამდა და საბჭოთა კონსტიტუციამ სოც.დემ. პარტიის უძველესი წევრები, საბჭოთა მთავრობასთან მიიყენა და მის როგორც ჩააყენა.

ისტორიულად დაკავშირებულ რუსეთის მუშაკლასთან საქართველოს მუშები ხელახლა მივიდნენ თავის მოძვე რუსეთის მუშებისა და კვლავ რევოლუციონური სიტყვა მისცეს ერთმანეთს, და დიდ იყონ ჭირში და ლინში. დღს ეს გაერთიანება არ სჯერაეს სახლ. ვაიეთ გლეხ-ენწილ ემიგრაციის. მას კიდევ 1921 წელი ჰგონია. მას აქ სჯერა, რომ საქართველოს ეკონომიკური და კულტურული ცნაიერება ჩქარის ნაბიჯით მიდის წინ.

რევოლუციის 10 წლის თავზე წევრ მოვადენებთ ყველა სოციალისტურ პარტიებში შემაგვლ მუშა და მშრომელ ინტელიგენტ ქალებს, როგორც საქართველოს მუშები შემოკრებენ საბჭოთა ხელისუფლებასთან, ისე საქართველოს მშრომელი ძალები შემოკრებენ საბჭოთა მთავრობასთან.

რევოლუციის 10 წლის თავზე ყოფილი მენშევიკი და სხვა სოციალისტურ პარტიებში შემავალი ძალთა სქიქია ამით გადასდამა რევოლუციის მეთერთმეტე წელში თავის ნაბიჯებს, რომ დიცივს რევოლუციის მონაპოვებს და მათ დიცივს თავის საკუთარ კლასობრივსა და სქესობრივ ინტერესებს.

გაუმარჯოს ოქტომბრის დიდ რევოლუციას!
გაუმარჯოს მსოფლიო პროლეტარიატის ბელაღს კომუნისტურ პარტიას!

გაუმარჯოს საბჭოთა კავშირს!

დამსწრე.

შვილი პროკინსიიდან

საბარბაგო. (საქალბარი კორასაონდინტსაბან)

9 ოქტომბრის სავარჯეოში შესვდა თვის ყოფილ მენშევიკებს. დედრალიტებისა და უპარტიო გლეხობის და ინტელეგენციის გაერთიანებულ კრება. მონსტრებმა „საბჭოთა კავშირის სავარჯეოში გადასარბეზება და ქართული ემიგრაციის ლიდერების მუშაკლასზე“ გააკეთა ახს. კ. ქუჩვილიძე, რომელიც ვარკლად შეხუი ინკლასის შეღმევათა ხელმძღვანელობით წარმოებულ მუშაკლას საბჭოთა კავშირის ეკონომიური ისოალიციისა და ინტერვენციის დასაწყებად და აქედან გამომდინარე ქართველი ემიგრაციის ლიდერების აყალბი პერსპექტივებში“ და მზაღბა ახალი ავანტიურების მოსაწყობად. მომსენებელი შეხუი აგრეთვე საბჭოთა კავშირის პოლიტიკურად და ეკონომიურად განმტკიცების მომენტებს. 5 განსაკუთრებებით ფართოდ გააჩინა ეროვნული საკითხის პრობლემა, საბჭოთა ხელისუფლების მიერ მიღებული პრაქტიკული გადაწყვეტილება და აქედან გამომდინარე უღირსად ხელსაყრელი დემოკრატია ქართველი ერისათვის და მუშაკლასისათვის.

მოსენების გარშემო იყო შეკიბებები, რომლებზედაც სრულად ამოწურავი პასუხი გასცა მომსენებელმა და ახს. სანდრა გვირაძემ, რის შემდეგ მიღებული იქნა შემდეგი რეზოლუცია:

„სავარჯეოს ყოფილ მენშევიკთა და უპარტიო გლეხობის და ინტელეგენციის გაერთიანებული კრება აცხადებს, რომ მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლებამ შესძლო საქართველოს კულტურული და ეკონომიური განვითარების გზაზე წყყენა, რომ ის არის ერთადერთი დარჯეო რევოლუციის, რომლის განმარჯვებისათვის ათეულ წლის განმავლობაში იბრძოდნენ საქართველოს მუშები და გლეხები რუსეთის მუშაკლასთან ერთად. საქართველოს სოც.დემოკრატიის ავანტიურის რევოლუციის შემდეგ თანდათანობით თავი მარქსიზმის გზას და მოქცეა ბურჟუაზიის ბანაკში რედაქციურად და ირგანიზაციულად.

პარტიის მასამ, როდესაც გაერკვია ხელმძღვანელების მიერ სოციალისტისა და რევოლუციის მიმართ ასეთი დილაქში, უარყო მათი ხელმძღვანელობა და მტკიცდ დადავა საბჭოთა ხელისუფლების პოლიტორმაზე რევოლუციის დასაცავად და სოციალიზმის გასამარჯვებლოდ. ემიგრაციაში შვილ სოც.დემ. პარტიის ლიდერებს, როგორც სიამს, არ უღდათ დაიჯერონ მიმხდარი ფაქტი მენშევიკური პარტიის სამუდამო დამარცხება და როგორც იდგომოდ, ისე ორგანიზაციულად და მალა—ისინი ისევ ფიქიობდნენ რესტავრაციას და რეაქციასთან ერთად ეწევიან პროუკატორულ და ავანტიურისტულ მუშაკლასსაბე. კავში. წინააღმდეგ.

ჩვენ იძულებული ვართ საქვეყნით განვცხადოთ, რომ ასეთი მათი მოქმედება დამუტველია ქართული ერისთვის, ამიტომ წინადადება ვიდევით მათ უკუვადონ ჩვენი სახელით ვაჭრობა და თავი გაანებონ თავიე დამლუქველ პოლიტიკას, დეე იციდნენ მათ, რომ ჩვენ იარაღით ხელში შეგვიბრძოლებით მათ. თუ ისინი კიდევ შეეცდებიან ქართველი ხალხის ავანტიურაში ჩაირგეფ. ამასთანავე მოუწოდებთ ემიგრაციაში მყოფ მუშებს, რომ დაბრუნდნენ სამშობლოში და ჩადგნენ ჩვენს რიგებში იმ საქისის დასამთავრებლად, რისთვისაც ერთად ეიბრძოდით პოეული წლებების განმავლობაში და ამით მოხდალორ თავდალით ვალი ერისა და მუშაკლასის წინაშე. ძირის ქართული ემიგრაციის ლიდერების მიერ ზიხანებში!

გაუმარჯოს საბჭოთა ხელისუფლებას!
გაუმარჯოს კომუნისტურ პარტიას!

საბრძალბოში კომლენია.